

(2) บุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์ แต่ถ้ามีบุคคลหลายคนเป็นผู้รักษา ท่านว่า ผู้ที่รักษาภายหลังอยู่ในลำดับก่อนผู้ที่ได้รับรักษามาก่อน

(3) บุริมสิทธิในมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ หรือปุ๋ย และค่าแรงงานกสิกรรมและอุตสาหกรรม

ถ้าบุคคลใดมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับเป็นที่หนึ่ง และรู้อยู่ในขณะที่ตนได้ประโยชน์แห่งนั้น มาแล้ว ว่ายังมีบุคคลอื่นซึ่งมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับเป็นที่หนึ่ง และรู้อยู่ในขณะที่ตนได้ประโยชน์แห่งนั้น มาแล้ว ว่ายังมีบุคคลอื่นซึ่งมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับที่สองหรือที่สามไซ้ ท่านห้ามมิให้บุคคลผู้นั้นใช้สิทธิในการที่ดินอยู่ในลำดับก่อนนั้นต่อบุคคลอื่นเช่นว่ามา และท่านห้ามมิให้ใช้สิทธินี้ต่อผู้ที่ได้รับรักษา ทรัพย์ไว้เพื่อประโยชน์แก่บุคคลผู้มีบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่งนั้นเองด้วย

ในส่วนดอกผล ท่านให้บุคคลผู้ได้ทำการงานกสิกรรมอยู่ในลำดับที่หนึ่ง ผู้ส่งเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ หรือปุ๋ย อยู่ในลำดับที่สอง และให้ผู้เช่าที่ดินอยู่ในลำดับที่สาม"

มาตรา 278 เป็นบทบัญญัติสำหรับกรณีที่บุริมสิทธิพิเศษเหนือสังหาริมทรัพย์อันเดียวกัน แย่งกันหลายราย คือการแย่งกันระหว่างบุริมสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์อันเดียวกัน ได้จัดเรียงลำดับไว้ดังนี้ คือ

ก. ลำดับที่หนึ่ง บุริมสิทธิในมูลเช่าอสังหาริมทรัพย์ พักอาศัยในโรงแรมและรับขน

ข. ลำดับที่สอง บุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์ ถ้ามีบุคคลหลายคนเป็นผู้รักษา ท่านว่าผู้รักษาภายหลังอยู่ในลำดับก่อนผู้ที่ได้รับรักษามาก่อน ตามมาตรา 278 (2) เช่น ถ้าได้รับรักษา มาของแดงที่เจ็บจนจะตายจนหาย ต่อมาฆ่าตัวนั้นเกิดเจ็บจะตายอีก แดงเอาไปจ้างสีรักษาจนหาย ดังนี้ ดำและสีต่างมีบุริมสิทธิพิเศษในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์ของแดง คือมันนั้นด้วยกันทั้งสองคน ตามกฎหมายให้สีผู้ที่รักษาภายหลังอยู่ในลำดับก่อนดำผู้ที่ได้รับรักษาก่อน

ค. ลำดับที่สาม บุริมสิทธิในมูลซื้อขายค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ หรือปุ๋ย และค่าแรงงาน กสิกรรมและอุตสาหกรรม และตามมาตรา 278 วรรคท้าย ได้บัญญัติในเรื่องเจ้าหนี้บุริมสิทธิ ที่มีบุริมสิทธิเหนือดอกผลนั้น ให้เรียงลำดับบุริมสิทธิดังนี้

1. ผู้ทำงานกสิกรรม
2. ผู้ส่งเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ หรือปุ๋ย
3. ผู้ให้เช่าที่ดิน

ในกรณีผู้ส่งเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ หรือปุ๋ย หรือบุริมสิทธิแย่งกัน ต้องเฉลี่ยตามส่วน มากน้อยแห่งจำนวนที่ดินเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิตามมาตรา 280

มาตรา 278 ได้บัญญัติลำดับบุริมสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์ไว้แล้ว ให้ผู้มีบุริมสิทธิใช้สิทธิ บังคับเอาก่อนหลังกันตามที่ได้บัญญัติไว้ตามลำดับ แต่ในมาตรา 278 วรรค 2 ได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าบุคคลใดมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับที่ 1 และรู้อยู่ในขณะที่ตนได้ประโยชน์แห่งนั้นมา นั้น ว่า ยังมีบุคคลอื่นซึ่งมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับที่ 2 หรือ 3 ห้ามมิให้บุคคลผู้มีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับที่ 1 ใช้สำหรับบุริมสิทธิ เพราะตนมีบุริมสิทธิก่อนนั้นต่อผู้มีบุริมสิทธิลำดับที่ 2 หรือ 3 มิได้ และยัง ห้ามมิให้ผู้มีบุริมสิทธิลำดับที่ 1 ใช้สิทธิต่อผู้ที่ได้รับรักษาทรัพย์ไว้เพื่อประโยชน์แก่บุคคลผู้มีบุริมสิทธิ ในลำดับที่ 1 ด้วย ซึ่งเป็นบทบัญญัติพิเศษเฉพาะสำหรับลำดับบุริมสิทธิพิเศษเหนือสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 278 เท่านั้นเอง

มาตรา 278 วรรค 2 ห้ามมิให้ผู้มีบุริมสิทธิในลำดับที่ 1 ใช้บุริมสิทธิก่อนต่อผู้อยู่ใน ลำดับที่ 2 หรือ 3 เมื่อมาตรา 278 วรรค 2 กำหนดว่า ลำดับที่ 1 จะใช้บุริมสิทธิก่อนต่อลำดับที่ 2 หรือ 3 มิได้ เห็นว่าลำดับที่ 1 ต้องตกไปอยู่ในลำดับหลังลำดับที่ 2 หรือ 3 คือหลังลำดับที่ 1 รู้ก่อนหรือในขณะที่ก่อให้เกิดมูลหนี้บุริมสิทธิ ว่ามีลำดับที่ 2 หรือ 3 อยู่ก่อนแล้ว หรือมีหนี้บุริมสิทธิ ลำดับที่ 2 หรือ 3 เกิดขึ้นก่อนแล้ว เช่น ก่อนจะก่อให้เกิดมูลหนี้บุริมสิทธิลำดับที่ 1 ลำดับที่ 1 รู้ ว่ามีบุริมสิทธิลำดับที่ 3 อยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่รู้ลำดับที่ 2 เวลาบังคับบุริมสิทธิลำดับที่ 1 ตก ไปอยู่หลังลำดับที่ 3 โดยลำดับที่ 3 จะได้รับชำระหนี้ก่อน เพราะเมื่อมาตรา 278 วรรค 2 ลำดับ ที่ 1 จะใช้สิทธิก่อนต่อลำดับที่ 3 มิได้ ฉะนั้น ลำดับที่ 1 จะต้องตกไปอยู่ลำดับหลังลำดับที่ 3 และ ไม่ได้มีบทบัญญัติใดให้ลำดับที่ 3 ใช้สิทธิก่อนลำดับที่ 1 ที่จะทำให้เกิดลำดับที่ 3 ให้มีบุริมสิทธิ บังคับชำระหนี้ก่อน เมื่อตัวบทว่าไว้อย่างนั้น และแม้บุริมสิทธิรักษาอยู่ในลำดับที่ 2 จะได้รับถึงบุริม สิทธิของผู้ขายในลำดับที่ 3 ว่ามีอยู่ก่อนลำดับที่ 2 ก็ยังบังคับก่อนลำดับที่ 3 เพราะเขาได้ทำเพื่อ ประโยชน์รักษาทรัพย์ไว้เพื่อให้ผู้ขายใช้บุริมสิทธิบังคับเอาได้ ตามมาตรา 278 วรรคแรก ก็เรียงลำดับที่ 1-2-3 ไว้ ดังนั้น เมื่อมีบุริมสิทธิลำดับที่ 2 กับลำดับที่ 3 บุริมสิทธิลำดับที่ 2 ย่อม บังคับชำระหนี้ก่อนลำดับที่ 3

บุริมสิทธิพิเศษเหนือสังหาริมทรัพย์แย้งกัน มาตรา 279 วรรคแรก เมื่อมีบุริมสิทธิพิเศษ แแย้งกันหลายรายเหนือสังหาริมทรัพย์อันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ถือลำดับก่อนหลังดังที่ได้ เรียงลำดับไว้ในมาตรา 273 คือเรียงลำดับก่อนหลังดังนี้

- (1) รักษาสังหาริมทรัพย์
- (2) จำทำของเป็นการงานบนอสังหาริมทรัพย์
- (3) ซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

บุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ถ้าอสังหาริมทรัพย์อันเดียวกันได้ขายสืบต่อมา ลำดับก่อนหลังในระหว่างผู้ขายด้วยกัน ให้เป็นไปตามลำดับที่ได้ซื้อขายก่อนและหลังตามมาตรา 279 วรรค 2 ใช้สำหรับอสังหาริมทรัพย์ที่ซื้อขายกันต่อ ๆ ไป ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ซื้อขายกัน ต่อ ๆ ไป ต้องอยู่ในบังคับมาตรา 280

บุริมสิทธิในลำดับเสมอกันเหนือทรัพย์สินอันเดียวกัน ตามมาตรา 280 “เมื่อบุคคลหลายคน มีบุริมสิทธิในลำดับเสมอกันเหนือทรัพย์สินอันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ต่างคนต่างได้รับชำระหนี้ เฉลี่ยตามส่วนมากน้อยแห่งจำนวนที่ดินเป็นเจ้าหนี้” กล่าวคือ ถ้าบุคคลหลายคนมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับ เดียวกันเหนือทรัพย์สินอันเดียวกันแล้ว ก็เฉลี่ยทรัพย์สินนั้นตามส่วนมากน้อยตามจำนวนเงินที่ดิน เป็นเจ้าหนี้มีบุริมสิทธิ เช่น ก.ขายเมล็ดพันธุ์พืชให้ ข.เป็นราคา 100 บาท และ ค.ขายปุ๋ยให้ ข. เป็นราคา 500 บาท ก.และ ค.ต่างเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิในลำดับเดียวกันในมูลค่าเมล็ดพันธุ์และปุ๋ย และมีบุริมสิทธิเหนือดอกผลตามมาตรา 271 และ 278 ถ้าขายดอกผลนั้นได้ราคา 60 บาท ก.และ ค.ก็จะได้รับชำระหนี้บุริมสิทธิเฉลี่ยกันตามส่วน คือ ก.ได้ 10 บาท และ ข.ได้ 50 บาท

ผลแห่งบุริมสิทธิ

ผลแห่งบุริมสิทธิ บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 281 ถึงมาตรา 289 ซึ่งบัญญัติถึงผลของบุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ว่าบุริมสิทธินั้นมีผลอย่างไร ในเรื่องผลของบุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์ บัญญัติไว้ในมาตรา 281, 282 และในเรื่องบุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์ บัญญัติไว้ในมาตรา 283 ถึง 289 และในมาตรา 289 บัญญัติไว้ว่า เมื่อผลแห่งบุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์จากที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 281 ถึง 288 แล้วให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะจำนองมาใช้บังคับตามแก่กรณีและการบังคับเกี่ยวกับบุริมสิทธิสามัญตามมาตรา 283 ดังจะแยกอธิบายดังต่อไปนี้

ก. บุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์

มาตรา 281 “บุริมสิทธิอันมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์นั้น ท่านห้ามมิให้ใช้เมื่อบุคคลภายนอกได้ทรัพย์สินนั้นจากลูกหนี้และได้ส่งมอบทรัพย์สินให้กันไปเสร็จแล้ว”

บุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์นั้น ห้ามมิให้ใช้บังคับเมื่อทรัพย์สินนั้นบุคคลภายนอกได้รับทรัพย์สินนั้นไปจากลูกหนี้และได้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลภายนอกแล้ว จะเห็นได้ว่าบุริมสิทธิไม่ติดตัวทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์⁽¹⁾ ตามมาตรา 281 นี้ จะนำบุริมสิทธิไปใช้บังคับไม่ได้ เมื่อทรัพย์สินได้

(1) พจน ฤษปาตม. อ้างแล้ว หน้า 414

โอนไปยังบุคคลภายนอกและได้ส่งมอบให้บุคคลภายนอกไปแล้ว จะเห็นว่าตามตัวบทต้องมีการส่งมอบด้วยนั้น ถ้าเป็นกรณีลูกหนี้ได้ขายทรัพย์สินให้บุคคลภายนอกและได้ส่งมอบทรัพย์สินด้วยก็ตรงตามตัวบท แต่ในกรณีการขายสังหาริมทรัพย์เฉพาะสิ่ง กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้โอนไปเป็นของผู้อื่นคือบุคคลภายนอก ตั้งแต่เวลาทำสัญญาซื้อขายกัน แม้ยังไม่มีการส่งมอบสังหาริมทรัพย์ก็ตาม เจ้าหนี้ก็ไม่มีบุริมสิทธิในสังหาริมทรัพย์นั้น เพราะการบังคับบุริมสิทธินั้นต้องเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ และลูกหนี้ครอบครองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่

สังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๑๓๒ หมายถึงสังหาริมทรัพย์ทั่ว ๆ ไป ไม่น่าจะหมายถึงสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ เช่น เรือกำปั่น แพ สัตว์พาหนะ เป็นต้น เพราะการทำนิติกรรมต้องจดทะเบียนตามมาตรา 1302 ก็อาจมีการจดทะเบียนบุริมสิทธิลงในทะเบียนได้ และอีกประการหนึ่ง มาตรา 289 ก็ให้นำบทบัญญัติในลักษณะจำนองมาใช้บังคับ ซึ่งสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ การจำนองต้องจดทะเบียนตามมาตรา 703 ด้วย ดังนั้น ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษแล้ว ก็ไม่อยู่ในบังคับมาตรา 281

มาตรา 281 ใช้บังคับทั้งบุริมสิทธิสามัญที่จะบังคับเอา กับสังหาริมทรัพย์ทั่วไปของลูกหนี้ และบุริมสิทธิพิเศษเหนือสังหาริมทรัพย์ที่เอามาไว้ในที่เช่า เอาเข้ามาในโรงแรม หรืออยู่ในมือผู้ขนส่งตามลำดับ เมื่อทรัพย์สินนั้นไม่อยู่ในความครอบครองของตนแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็ไม่มีบุริมสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์นั้น ฉะนั้น จึงเป็นข้อยกเว้นไม่เข้ากรณีตามมาตรา 281

มาตรา 282 “เมื่อมีบุริมสิทธิแย้งกับสิทธิจำนำสังหาริมทรัพย์ ท่านว่าผู้รับจำนำย่อมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกับผู้ทรงบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่งดังที่เรียงไว้ในมาตรา 278 นั้น”

บุริมสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์แย้งกัน ตามมาตรา 278 จัดลำดับไว้ 3 ลำดับ คือ

1. บุริมสิทธิในมูลเช่าสังหาริมทรัพย์ พักอาศัยในโรงแรม และรับขน
2. บุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์
3. บุริมสิทธิในมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ หรือปุ๋ย และค่าแรงงาน

กสิกรรมและอุตสาหกรรม

เมื่อบุริมสิทธิตามมาตรา 278 ลำดับที่ 2 และลำดับที่ 3 แย้งกับสิทธิจำนำสังหาริมทรัพย์ ให้สิทธิจำนำอยู่ในลำดับที่ 1 ของมาตรา 278

เมื่อสิทธิจำนำมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกับผู้ทรงบุริมสิทธิในลำดับที่ 1 ดังนั้น สิทธิจำนำก็ต้องอยู่ในบังคับตามมาตรา 278 วรรค 2 ด้วย เพราะมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกับผู้ทรงบุริมสิทธิ

ลำดับที่ 1 คือ ถ้าผู้รับจํานำรู่อยู่ในขณะที่ตนรับจําว่า ยังมีบุคคลอื่นมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับที่ 2 หรือ 3 ห้ามมิให้ผู้รับจํานำใช้สิทธิที่ตนมีอยู่ในลำดับที่ 1 ก่อนนั้น ต่อผู้ที่มีบุริมสิทธิลำดับที่ 2 หรือ 3 แต่ผู้รับจํานำจะอ้างว่าตนได้รับมอบสังหาริมทรัพย์มาจากลูกหนี้มาไว้ในความครอบครองแล้ว ผู้ทรงบุริมสิทธิเหนือทรัพย์จํานำบุคคลอื่นจะบังคับบุริมสิทธิของตนต่อทรัพย์จํานำไม่ได้ตามมาตรา 281 นั้น ผู้รับจํานำอ้างเช่นนั้นไม่ได้ เพราะคำว่า “ได้ทรัพย์” ตามมาตรา 281 หมายถึง ได้กรรมสิทธิ์⁽¹⁾

ข. บุริมสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์

มาตรา 285 “บุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์นั้น ถ้าหากว่าเมื่อทำการเพื่อบำรุงรักษานั้นสำเร็จแล้ว ไปบอกลงทะเบียนไว้โดยพลันไซ้ บุริมสิทธิก็คงให้ผลต่อไป”

มาตรา 286 “บุริมสิทธิในมูลจ้างทำของเป็นการงานทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์นั้น หากทำการประมาณราคาชั่วคราวไปบอกลงทะเบียนไว้ก่อนเริ่มลงมือทำการไซ้ บุริมสิทธิก็คงให้ผลต่อไป แต่ถ้ราคาที่ทำจริงนั้นต่ำกว่าที่ได้ประมาณไว้ชั่วคราว ท่านว่าบุริมสิทธิในส่วนจำนวนที่ล้าอยู่นั้นหามิได้

ส่วนการที่จะวินิจฉัยว่า อสังหาริมทรัพย์นั้นมีราคาเพิ่มขึ้นเพราะการอันได้ทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์มากน้อยเพียงใดนั้น ท่านให้ศาลตั้งแต่งผู้เชี่ยวชาญขึ้นเป็นผู้กะประมาณ ในเวลาที่มีแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ย”

มาตรา 287 “บุริมสิทธิใดได้ไปจดทะเบียนแล้วตามบัญญัติแห่งมาตราทั้งสองข้างบนนี้ บุริมสิทธินั้นท่านว่าอาจจะใช้ได้ก่อนสิทธิจําเอง”

ตามมาตรา 285 นั้น บุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์นั้น เมื่อทำการบำรุงรักษานั้นเสร็จแล้ว ต้องไปบอกลงทะเบียนไว้โดยพลัน การบอกลงทะเบียนก็คือการจดทะเบียนนั่นเอง เมื่อรักษาสังหาริมทรัพย์แล้ว ได้บอกลงทะเบียนสิทธิไว้โดยพลัน บุริมสิทธิก็ยังมีผลต่อไปโดยอยู่ในลำดับตามที่มาตรา 279, 273 เรียงลำดับไว้ ถ้มีบุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์ได้บอกลงทะเบียนโดยพลันหลายคน เมื่อรักษาเสร็จ ใครจะมีบุริมสิทธิก่อนหลังกันอย่างไรนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เหนือบุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์ (ตามมาตรา 278 (2) กำหนดว่า ผู้รักษาสังหาริมทรัพย์ภายหลังอยู่ในลำดับก่อนผู้ที่ได้รักษาก่อน) ดังนั้น เมื่อมีบุริมสิทธิในมูลรักษา

(1) พจนี ปุชปาคม. อ้างแล้ว หน้า 414.

อสังหาริมทรัพย์ได้จดทะเบียนไว้หลายคน ก็ต้องพิจารณาผู้ที่จดทะเบียนก่อนมาก่อน ผู้จดทะเบียน
ที่หลังตามมาตรา 289, 730 มูลรักษาในอสังหาริมทรัพย์ เช่น การค้าจุนซ่อมแซมรักษาบ้าน
ไม่ให้พัง หรือการกันทำทำนบเพื่อมิให้น้ำท่วมสวนมะม่วง เป็นต้น

ตามมาตรา 286 บุริมสิทธิในมูลจ้างทำของเป็นการงานทำขึ้นบนอสังหาริม-
ทรัพย์ เช่น รับเหมาก่อสร้างตึก หรือก่อสร้างต่อเติมบ้านออกไปอีก 4 ห้อง การทำรายการประมาณ
ราคาชั่วคราวไปบอกลงทะเบียนไว้ก่อนเริ่มลงมือทำการ บุริมสิทธิ์ก็คงให้ผลต่อไป ผู้ทำการงาน
บนอสังหาริมทรัพย์จะมีบุริมสิทธิเพียงเท่าราคาที่เกิดขึ้นตามมาตรา 275 แม้ความเป็นจริงจำนวน
ค่าที่ทำการงานบนอสังหาริมทรัพย์นั้นจะมากกว่าราคาที่เกิดขึ้น ส่วนที่เกินราคาที่เกิดขึ้น
ของอสังหาริมทรัพย์เป็นหนี้สามัญ แต่ถ้าการจดทะเบียนประมาณราคาไว้้น้อยกว่าราคาอสังหาริม-
ทรัพย์ที่เพิ่มขึ้น เจ้าหนี้ผู้ก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์จะมีบุริมสิทธิเท่าราคาที่เกิดขึ้นหรือไม่นั้น
เมื่อพิจารณามาตรา 275 ให้มีบุริมสิทธิเท่าราคาที่เกิดขึ้น ดังนั้น เจ้าหนี้จึงมีบุริมสิทธิเท่าราคา
เพิ่มขึ้นตามมาตรา 275 การประมาณราคานั้นเป็นเพียงการกะประมาณราคาชั่วคราว ตาม
มาตรา 286 วรรค 1 นั้น ที่ว่า “ราคาที่ทำจริงนั้นต่ำกว่าราคาที่ได้ประมาณไว้ชั่วคราว ท่านว่าบุริมสิทธิ
ในส่วนที่ล้นนั้นหาไม่มี” นั้น หมายความว่า ถ้าการทำกรก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ทำให้ราคา
อสังหาริมทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นนั้นน้อยกว่าราคาประมาณชั่วคราวที่ได้ลงทะเบียนไว้ก่อนเริ่มลงมือทำนั้น
ทำให้มีราคาล้ำจำนวนราคาจริงที่เพิ่มขึ้น ส่วนที่ล้นนี้ไม่มีบุริมสิทธิ คือถ้าประมาณราคาไว้ชั่วคราว
น้อยกว่าราคาที่เกิดขึ้นแล้ว ส่วนราคาที่เกิดขึ้นถ้าการประมาณราคาไว้ชั่วคราวจะไม่มีบุริมสิทธิ

ในการประมาณราคาที่เกิดขึ้นเพราะการอันได้ทำบนอสังหาริมทรัพย์นั้น ถ้ามีการขัด
แย้งกันในการประมาณราคาที่เกิดขึ้น ให้ศาลแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญขึ้นเป็นผู้กะประมาณราคาที่เกิดขึ้น

บุริมสิทธิในมูลรักษาอสังหาริมทรัพย์เมื่อทำการบำรุงรักษาขึ้นเสร็จแล้ว ไปบอกลงทะเบียน
ไว้โดยพลัน และบุริมสิทธิในมูลจ้างทำรายการประมาณราคาชั่วคราวไปบอกลงทะเบียนไว้
ก่อนเริ่มลงมือทำการ บุริมสิทธิทั้งสองนี้มาก่อนสิทธิจำนอง แม้การไปจดทะเบียนจะกระทำหลัง
การจำนองก็ตาม ตามมาตรา 287

มาตรา 287 “บุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น หากว่าเมื่อไปลงทะเบียนสัญญา
ซื้อขายนั้น บอกลงทะเบียนไว้ด้วยว่าราคาหรือดอกเบี้ยในราคาดังนั้นยังมีได้ชำระไซ้ บุริมสิทธินั้น
ก็คงให้ผลต่อไป”

บุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เมื่อไปลงทะเบียนสัญญาซื้อขายและบอกลงทะเบียนไว้ด้วยว่าราคาหรือดอกเบี้ยในราคานั้นยังมีได้ชำระ บุริมสิทธินั้นก็คงให้ผลต่อไปตามมาตรา 288 และอยู่ในลำดับที่วางไว้ตามมาตรา 279 วรรค ๒

ราคาซื้อที่ดินที่ยังค้างชำระ ต้องจดทะเบียนตามมาตรา 288 จึงจะมีผลให้ขอเฉลี่ยทรัพย์สินเป็นบุริมสิทธิได้ (ฎีกาที่ 765/2522)

บุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 276 ใช้สำหรับชำระราคาอสังหาริมทรัพย์และดอกเบี้ยในราคานั้น และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้นซึ่งได้บอกลงทะเบียนไว้ด้วยว่า ราคาหรือดอกเบี้ยในราคานั้นยังมีได้ชำระตามมาตรา 288 หากไม่พอชำระหนี้ โจทก์ก็มีสิทธิจะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินอื่นของจำเลยจนสิ้นเชิง มาตรา 288 ที่ว่า ให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะจำนองมาใช้บังคับตามแต่กรณีนั้น มีความหมายแต่เพียงว่าให้นำมาใช้เท่าที่ไม่ขัดกับตัวบทในลักษณะบุริมสิทธิ ซึ่งให้สิทธิแก่โจทก์ในฐานะเจ้าหนี้ที่จะเอาชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์นั้นก่อนเจ้าหนี้อื่นเท่านั้น ไม่ตัดอำนาจของโจทก์ที่จะเอาชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่น (ฎีกาที่ 2195/2523)

ลำดับการบังคับของเจ้าหนี้มีบุริมสิทธิสามัญ

มาตรา 283 “บุคคลผู้มีบุริมสิทธิสามัญต้องรับชำระหนี้เอาจากอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ก่อน ต่อเมื่อยังไม่พอจึงให้เอาชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์ได้”

ในส่วนอสังหาริมทรัพย์นั้น ก็ต้องรับชำระหนี้เอาจากอสังหาริมทรัพย์อันมิได้ตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษก่อน

ถ้าบุคคลใดมีบุริมสิทธิสามัญและละเลยด้วยความประมาทเลินเล่อไม่สอดเข้าแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินตามความที่กล่าวมาในวรรคทั้งสองข้างบนนี้ไซ้ อันบุคคลนั้นจะใช้บุริมสิทธิของตนต่อบุคคลภายนอกผู้ได้จดทะเบียนสิทธิไว้แล้วเพื่อจะเอาใช้จนถึงขนาดเช่นที่ดินจะหากได้รับเพราะได้สอดเข้าแย้งขัดนั้น ท่านว่าหาอาจจะใช้ได้ไม่

อนึ่ง บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคทั้งสามข้างต้นนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ หากว่าเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์ได้นั้นจะพึงต้องเอามาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายทรัพย์สินอย่างอื่นก็ดี หรือหากว่าเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์อันตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษนั้นจะพึงต้องเอามาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นก็ดุจกัน”

เจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิสามัญ มีสิทธิที่จะฟ้องร้องหรือบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั่วไปของลูกหนี้ ในการบังคับชำระหนี้ เจ้าหนี้มีบุริมสิทธิสามัญจะต้องบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้โดยเรียงลำดับตามมาตรา 283 ดังนี้

1. ผู้มีบุริมสิทธิสามัญต้องรับชำระหนี้จากสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ก่อน ต่อเมื่อยังไม่พอจึงให้เอาชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์ การรับชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์นั้น ถ้าสังหาริมทรัพย์นั้นอยู่ในบังคับแห่งสิทธิจำนำของบุคคลอื่นแล้ว ผู้รับจำนำก็มีสิทธิยึดทรัพย์นั้นได้ ผู้มีบุริมสิทธิก็ไม่อาจบังคับชำระหนี้จากทรัพย์นั้นได้ ถ้าผู้รับจำนำบังคับจำนำ เจ้าหนี้มีบุริมสิทธิก็อาจเข้าขอรับชำระหนี้เอาได้

2. เมื่อสังหาริมทรัพย์ไม่พอชำระหนี้ ให้บังคับเอาชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์ แต่ในส่วนอสังหาริมทรัพย์นั้น มิได้ตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษก่อน เช่น อสังหาริมทรัพย์ตกอยู่ในสิทธิจำนอง กล่าวคือ บังคับเอาแก่สังหาริมทรัพย์ ในส่วนที่ไม่มีประกันพิเศษ เมื่อไม่พอจึงบังคับเอาแก่อสังหาริมทรัพย์ที่มีประกันพิเศษ

เมื่อบุคคลใดมีบุริมสิทธิสามัญและละเลยด้วยความประมาทเลินเล่อไม่สอดเข้าแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์ตามที่กล่าวมาในข้อ 1 และ 2 ดังกล่าวข้างบนนี้แล้ว เจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิจะใช้บุริมสิทธิของตนต่อบุคคลภายนอกผู้ได้จดทะเบียนสิทธิไว้แล้ว เพื่อจะเอาใช้หนี้จนถึงขนาดเท่าที่ตนจะหากได้รับ ถ้าได้สอดเข้าแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์ตามที่กล่าวมาในข้อ 1 และ 2 ท่านว่า หากอาจจะบังคับชำระหนี้ในส่วนที่ตนมีสิทธิตามข้อ 1 และ 2 อีกไม่ได้ (มาตรา 283 วรรค 3) ถ้าผู้ทรงบุริมสิทธิไม่ร้องสอดแย้งนั้นไม่ได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อ ผู้นั้นก็ยังมีบุริมสิทธิบังคับเอาชำระหนี้ได้ หรือการไม่ได้ร้องสอดแย้งขัดด้วยความประมาทเลินเล่อก็ตาม แต่ถึงจะร้องสอดแย้งขัดก็ไม่อาจชำระหนี้ได้ ผู้ทรงบุริมสิทธิใช้บุริมสิทธิของตนต่อบุคคลภายนอกผู้จดทะเบียนสิทธิไว้แล้วได้ ไม่อยู่ในบังคับมาตรา 283 วรรค 3

เจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิสามัญไม่ต้องขอรับชำระหนี้ตามลำดับที่กล่าวในมาตรา 283 วรรค 2 และ 3 ได้ ในกรณีที่เงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์ได้นั้นพึงต้องเอามาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายทรัพย์สินอย่างอื่น หรือหากว่าเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์อันตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษนั้นจะพึงต้องเอามาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น

ผลของการมิได้จดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์

มาตรา 284 ‘บุริมสิทธิสามัญนั้น ถึงแม้จะมีได้ไปลงทะเบียนก็ด้วยอสังหาริมทรัพย์ก็ดี ย่อมจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ใด ๆ ที่ไม่มีหลักประกันพิเศษนั้นได้ แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้ไปถึงการต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้ไปลงทะเบียนสิทธิไว้’

บุริมสิทธิสามัญเหนืออสังหาริมทรัพย์ ไม่ต้องจดทะเบียนเพื่อความบริบูรณ์ เพราะเป็นการได้ทรัพย์สินที่ได้มาด้วยอำนาจกฎหมาย คือโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรม⁽¹⁾แต่จะใช้ยื่นบุคคลภายนอกผู้จดทะเบียนสิทธิโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริตไม่ได้ ตามมาตรา 1299 และมาตรา 1300 บุริมสิทธิสามัญเหนืออสังหาริมทรัพย์ ไม่ได้จดทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ก็ยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกได้ ตามมาตรา 284 คือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ใด ๆ หรือเจ้าหนี้สามัญได้ และเจ้าหนี้เหล่านี้ไม่มีหลักประกันพิเศษเช่นเจ้าหนี้จำนอง กล่าวคือ บุริมสิทธิสามัญเหนืออสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้จดทะเบียนใช้ยื่นเจ้าหนี้สามัญได้ แต่จะใช้ยื่นต่อเจ้าหนี้มีหลักประกันพิเศษหรือบุคคลภายนอกผู้ได้จดทะเบียนสิทธิไว้ เช่น เจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว หรือผู้ได้กรรมสิทธิ์โดยการซื้อขายแลกเปลี่ยน เป็นต้น หรือการได้ อสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ได้ ดังนั้น บุริมสิทธิสามัญมิได้จดทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ยกขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้สามัญได้ แต่ยกขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้มีหลักประกันพิเศษหรือบุคคลภายนอกผู้ได้จดทะเบียนสิทธิไว้ไม่ได้

มาตรา 289 “ว่าถึงผลแห่งบุริมสิทธิ นอกจากที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 281 ถึง 288 นี้แล้ว ท่านให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะจำนองมาใช้บังคับด้วยตามแต่กรณี”

ผลแห่งบุริมสิทธินอกจากที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 281 ถึง 288 แล้ว อนุโลมนำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะจำนองมาใช้บังคับตามแต่กรณี เท่าที่ไม่ขัดกับตัวบทในลักษณะบุริมสิทธิ เช่น บุริมสิทธิเมื่อจดทะเบียนแล้ว ย่อมติดไปกับอสังหาริมทรัพย์เช่นเดียวกับจำนองตามมาตรา 702 วรรค 2 หรือถ้าในลักษณะบุริมสิทธิไม่ได้บัญญัติถึงกรณีการจดทะเบียนนี้บุริมสิทธิได้อยู่ก่อนหลังกันอย่างไรแล้ว กรณีการจดทะเบียนก่อนหลัง อนุโลมนำมาตรา 730 มาบังคับใช้คือเรียงตามวันและเวลาจดทะเบียน ผู้จดทะเบียนก่อน ได้รับชำระหนี้ก่อนคนหลัง

บุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 276 ใช้สำหรับชำระราคาอสังหาริมทรัพย์และดอกเบี้ยในราคาร้าน และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้นซึ่งได้บอกลงทะเบียนไว้ด้วยว่าราคาหรือดอกเบี้ยในราคาร้านยังมีได้ชำระ ตามมาตรา 288 หากไม่พอชำระหนี้ โจทก์ก็มีสิทธิจะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินอื่นของจำเลยจนสิ้นเชิง มาตรา 289 ที่ว่าให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะจำนองมาใช้บังคับตามแต่กรณีนั้น มีความหมายแต่เพียงว่าให้นำมาใช้เท่าที่ไม่ขัดกับตัวบทในลักษณะบุริมสิทธิ ซึ่งให้สิทธิแก่โจทก์ในฐานะเจ้าหนี้ที่จะเอาชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์นั้นก่อนเจ้าหนี้ท่านั้น ไม่ตัดอำนาจของโจทก์ที่จะเอาชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่น (ฎีกาที่ 2195/2523)

ตัวอย่างคำถามคำตอบข้อสอบ

1. **ถาม** สิทธิยึดหน่วงคืออะไร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ สิทธิยึดหน่วง คือ สิทธิของเจ้าหนี้ผู้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีสิทธิที่จะยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้อันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นจนสิ้นเชิง

สิทธิยึดหน่วงจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่มีสิทธิยึดหน่วง ตามมาตรา 241 จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้จะทรงสิทธิยึดหน่วงครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น
2. มีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ครอบครอง และ
3. เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ

เช่น นายแดงนำรถยนต์ของตนไปซ่อมที่อู่ นายดำ ตกลงค่าซ่อม 1,000 บาท นายดำบอกนายแดงว่าในวันที่ 8 ตุลาคม 2519 ให้นายแดงมารับรถยนต์ซึ่งซ่อมเสร็จแล้วคืนไป พร้อมทั้งนำเงินค่าซ่อมมาชำระในวันนั้นด้วย เมื่อถึงวันที่ 8 ตุลาคม 2519 นายแดงมารับรถยนต์คืน แต่จะไม่ยอมชำระค่าซ่อม ดังนี้ นายดำสามารถยึดรถยนต์คืนนั้นไว้จนกว่านายแดงจะนำเงินค่าซ่อมมาชำระเรียบร้อยแล้ว

2. **ถาม** มีกรณีใดบ้างที่กฎหมายบัญญัติให้ถือว่าสิทธิยึดหน่วงที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีจอร์เบียและยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ สิทธิยึดหน่วงที่เกิดขึ้นแล้วนั้น ถ้ามีลักษณะประการหนึ่งประการใดตามที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 242 ให้ถือว่าไม่มีสิทธิยึดหน่วง ดังนี้

1. สิทธิยึดหน่วงไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ มูลหนี้ คือการเกิดขึ้นของหนี้มาจากเหตุใด ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่มอบให้ไว้ เช่น ก.ตกลงขายน้ำตาลให้ ข. โดย ก.สัญญาจะส่งมอบให้ถึงมือ ข. ซึ่งไกลออกไป ภายใน 2 วัน ก.จ้าง ค.เป็นผู้ขนน้ำตาลจำนวนนั้น ค.ได้ทำสัญญาตกลงว่าจะขนไปให้ ข.ทันตามที่กำหนดในสัญญา ดังนี้ ค.ไม่สามารถยึดหน่วงน้ำตาลจำนวนนั้นไว้ได้ เพราะ ค.เจ้าหนี้ได้รับภาระไว้แล้วว่าจะให้น้ำตาลไปถึงมือ ข.ภายในกำหนด

2. สิทธิยึดหน่วงที่ไม่สมกับคำสั่งอันถูกหนั้นได้ให้ไว้ก่อนหรือให้ในเวลาที่จะมอบทรัพย์สินนั้น เช่น ก.ฝากข่าวสารจำนวนหนึ่งไว้กับ ข. ก.ได้สั่งไว้ก่อนหรือในเวลาที่จะมอบข่าวสารนั้นว่า จะต้องขายข่าวสารจำนวนนี้ให้ ค.ในวันที่ 1 มกราคม ดังนี้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม แม้ ก.จะมีได้ชำระค่าฝาก ข.ก็ไม้อาจยึดหน่วงข่าวสารจำนวนนั้นไว้ได้

3. สิทธิยึดหน่วงนั้นเป็นการขัดกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น รัฐบาลนำปืนกลไปจ้างช่างซ่อม เมื่อเกิดจลาจลต้องใช้ปืนกล ช่างซ่อมจะยึดหน่วงปืนกลไว้ไม่ได้

3. ถาม แดงนำรถแท็กซี่ของตนไปให้ดำซ่อม ค่าซ่อม 1,000 บาท และกำหนดให้รับรถคืนไปในวันที่ 1 พ.ค.2524 ครั้นถึงกำหนดแดงขอรับรถคืนแต่ไม่ชำระค่าซ่อม ดำจึงไม่คืนให้แดงอ้างว่า ตนเป็นเจ้าของรถมีสิทธิได้รถคืนไป เมื่อดำไม่ยอม แแดงจึงออกอุบายให้เหลืองเช่ารถคันนั้นไปขับรับจ้าง โดยให้เหลืองถือจดหมายของตนไปให้ มีใจความว่า ตนตกลงให้เหลืองเช่ารถคันนี้และขอให้ดำมอบรถแก่นายเหลือง เมื่อดำมอบรถแก่เหลืองแล้ว แแดงก็ยังไม่ชำระค่าซ่อมถามว่าดำมีสิทธิประการใดเหนือรถแท็กซี่คันนี้หรือไม่

แนวคำตอบ กรณีนี้เป็นปัญหาเรื่องผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงเอาทรัพย์สินที่ยึดครองไปให้ผู้อื่นเช่าหรือทำเป็นหลักประกัน (จำนอง, จำน่า) โดยลูกหนั้นยินยอมหนั้น ไม่ถือว่าผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงได้สูญเสียการครอบครองไป เพราะเหตุที่ว่าเมื่อลูกหนั้นตกลงยินยอมให้แล้ว การที่ทรัพย์สินไปตกอยู่ในมือของผู้เช่าหรือผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง นั้น ก็ต้องถือว่าผู้หนั้นได้ครอบครองทรัพย์สินไว้แทนผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงนั่นเอง ตามมาตรา 250 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “การครอบครองทรัพย์สินสูญเสียไป สิทธิยึดหน่วงก็เป็นอันระงับสิ้นไปด้วย แต่ความที่กล่าวมานี้ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ทรัพย์สินอันยึดหน่วงไว้หนั้นได้ให้เช่าไปหรือจำนำไว้ด้วยความยินยอมของลูกหนั้น”

กรณีตามคำถาม ถือได้ว่า ดำให้เหลืองเช่ารถแท็กซี่และมอบรถให้เหลืองไปด้วย โดยแดงเป็นผู้ให้ความยินยอมในการเช่าครั้งนี้ กรณีจึงต้องบังคับตามมาตรา 250 การครอบครองรถแท็กซี่ของดำไม่ถือว่าสูญเสียไปแต่อย่างใด เพราะเท่ากับว่าเหลืองได้เป็นผู้ครอบครองรถแท็กซี่ไว้แทนดำในระหว่างที่ให้เช่านั่นเอง

ดำยังคงมีสิทธิยึดหน่วงเหนือรถแท็กซี่คันนั้น เพราะเป็นการให้เช่าไปด้วยความยินยอมของแดงลูกหนั้นตามมาตรา 250

4. ถาม แดงนำรถยนต์ของตนไปให้ดำซ่อม ทั้งสองคนตกลงกันดังนี้ ค่าซ่อมเป็นเงิน 4,000 บาท และให้แดงนำเงินมาชำระพร้อมทั้งรับรถซึ่งซ่อมเสร็จแล้วกลับไปในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2520 ต่อมาในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2520 ดำยอมให้แดงนำรถยนต์คันดังกล่าวไปใช้

ชั่วคราว และแดงไม่ได้นำส่งคืนในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2520 ดำขอให้แดงชำระค่าซ่อมแดงไม่ยอมชำระในวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2520 ดำได้ขโมยรถยนต์คันนั้นไป ดังนี้ ดำจะมีสิทธิที่จะยึดหน่วงรถยนต์คันนั้นไว้จนกว่าแดงจะชำระหนี้ค่าซ่อมหรือไม่

แนวคำตอบ ดำได้เข้าครอบครองรถยนต์ของแดงโดยการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย คือขโมยรถยนต์มาจากการครอบครองของแดง ดำจึงไม่มีสิทธิยึดหน่วงรถยนต์คันนั้นไว้จนกว่าแดงจะชำระหนี้ค่าซ่อม เพราะดำเข้าครอบครองรถยนต์เป็นการครอบครองที่มีชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 241 วรรค 2

5. **ถาม** จำปุ่นฝากน้ำตาลจำนวน 50 กระสอบ ไว้กับจำปีตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.24 จนถึง 1 พ.ค.24 จำปุ่นจะต้องชำระค่าฝากให้จำปี 5,000 บาท ในวันมารับของคืน จำปุ่นได้สั่งแก่จำปีไว้ในเวลาที่ส่งมอบน้ำตาลฝากแก่จำปีไว้ว่า ตนจะมารับน้ำตาลคืนในวันที่ 1 พ.ค. 24 เพื่อนำไปขายให้แก่จำปาตามสัญญาที่ทำไว้ ครั้นถึงวันที่ 1 พ.ค.24 จำปุ่นมาขอรับน้ำตาลคืนเพื่อนำไปขายให้แก่จำปา แต่ไม่ยอมชำระค่าฝากให้แก่จำปี ให้ท่านวินิจฉัยว่าจำปีมีสิทธิยึดหน่วงน้ำตาลจำนวนนี้ไว้ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ จำปีเจ้าหนี้ยอมรับสัญญากับจำปุ่นลูกหนี้ โดยทราบคำสั่งของจำปุ่นเกี่ยวกับจำปุ่นจะมารับน้ำตาลที่ฝากไว้ในวันที่ 1 พ.ค.24 เพื่อนำไปขายให้แก่จำปาตามสัญญาที่ทำไว้ เมื่อจำปุ่นมารับน้ำตาลคืนในวันที่ 1 พ.ค.24 เพื่อนำไปขายแก่จำปา แม้จำปุ่นจะยังไม่ได้ชำระค่าฝากให้แก่จำปี จำปีก็ไม่มีสิทธิยึดหน่วงเพื่อเป็นกรณียกเว้นตามมาตรา 242 ในประการที่ว่าไม่สมกับคำสั่งของลูกหนี้ คือไม่สมกับคำสั่งของจำปุ่นได้ให้ไว้แก่จำปีว่าจะมารับน้ำตาลในวันที่ 1 พ.ค.24 เพื่อไปขายให้แก่จำปา ซึ่งจำปีก็ทราบในคำสั่งแล้วในเวลาส่งมอบ ถ้าให้จำปีมีสิทธิยึดหน่วงได้การนั้นก็สำเร็จตามคำสั่งของจำปุ่น ดังนั้น จำปีจึงไม่มีสิทธิยึดหน่วงน้ำตาล

6. **ถาม** แดงตกลงขายน้ำตาลให้ดำ โดยแดงสัญญาว่าจะส่งมอบให้ถึงมือดำซึ่งอยู่ไกลออกไปภายใน 2 วัน แดงจ้างเหลืองให้ขนน้ำตาลจำนวนนี้ และจะชำระค่าระวางฯ เมื่อน้ำตาลถึงปลายทางแล้ว เหลืองได้ทำสัญญาว่าจะขนไปให้ถึงที่อยู่ของดำทันตามที่กำหนดในสัญญาซื้อขายเมื่อเหลืองขนน้ำตาลไปถึงที่อยู่ของดำ เหลืองขอรับชำระค่าระวางฯ แดงไม่ชำระตามสัญญา เหลืองจึงไม่ส่งมอบน้ำตาลให้ดำ ให้ท่านวินิจฉัยว่าเหลืองมีสิทธิยึดหน่วงในน้ำตาลจำนวนนี้หรือไม่

แนวคำตอบ การที่เหลืองทราบดีและทำสัญญาว่าจะขนน้ำตาลไปให้ถึงที่ของดำทันตามที่กำหนดไว้ในสัญญาซื้อขาย คือจะส่งน้ำตาลไปส่งให้ถึงมือดำภายใน 2 วัน ตามสัญญาซื้อ

ขาย ฉะนั้น ถ้าเครื่องจะใช้สิทธิยึดหน่วงน้ำตาลไว้อีก ก็ย่อมจะเป็นการที่ไม่สมกับลักษณะที่เครื่อง
เจ้าหน้าที่ได้รับการประเมินมูลค่าที่ได้ตกลงไว้กับค่า ตามมาตรา 242 ที่ว่า สิทธิยึดหน่วงอันใด ถ้าไม่สม
กับลักษณะที่เจ้าหน้าที่ได้รับการประเมินมูลค่าสิทธิยึดหน่วงเช่นนั้น ห้ามไม่เลย ดังนั้น จึงต้องถือว่าสิทธิยึด
หน่วงของเครื่องเช่นว่านี้ ห้ามไม่เลย เมื่อเครื่องขนน้ำตาลไปถึงที่อยู่ของค่า เครื่องจะต้องส่งมอบน้ำตาล
ให้ค่า เครื่องจะใช้สิทธิยึดหน่วงให้แดงชำระค่าระวางฯ ไม่ได้ เพราะเป็นกรณีที่ไม่สมกับลักษณะ
ที่เจ้าหน้าที่ได้รับการประเมินมูลค่านี้ ตามมาตรา 242

7. ถาม นายแดงใช้สิทธิยึดหน่วงรถยนต์ของนายดำไว้ เนื่องจากนายดำไม่ชำระค่า
ซ่อมตามสัญญาต่อมานายดำได้ส่งมอบนาฬิกาของตนให้กับนายแดงเพื่อประกันหนี้ค่าซ่อม
ดังกล่าว นายแดงจึงยอมให้นายดำนำรถยนต์ของนายดำกลับคืนไป ต่อมานายดำได้ยินยอมให้นาย
เหลืองเช่ารถยนต์คันนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า หากนายดำยังคงไม่ชำระค่าซ่อมรถยนต์ของตนตามสัญญา
นายแดงจะมีสิทธิในรถยนต์และนาฬิกาของนายดำหรือไม่ ประการใด

แนวคำตอบ นายแดงไม่มีสิทธิยึดหน่วงรถยนต์ ตามมาตรา 249

นายแดงมีสิทธิในฐานะผู้รับจำนำนาฬิกาของนายดำ ตามมาตรา 747

8. ถาม บุริมสิทธิคืออะไร บุริมสิทธิสามัญแตกต่างกับบุริมสิทธิพิเศษอย่างไร
จงอธิบายตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ บุริมสิทธิ คือ สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของ
ลูกหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ สิทธินี้เกิดขึ้นโดยกฎหมาย (มาตรา 251)

บุริมสิทธิสามัญแตกต่างกับบุริมสิทธิพิเศษในสาระสำคัญดังนี้ คือบุริมสิทธิสามัญตาม
มาตรา 253 นั้น ผู้ทรงบุริมสิทธิย่อมมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ แต่บุริมสิทธิพิเศษ
ตามมาตรา 259 และมาตรา 273 นั้น ผู้ทรงบุริมสิทธิย่อมมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินเฉพาะ
อย่างของลูกหนี้

ตัวอย่าง สิ่งชื้อซื้อข้าวสารจากร้านสี่เพื่อเลี้ยงดูครอบครัวตน และเดินทางไปต่าง
จังหวัดพักโรงแรมของหมี่ แต่ไม่ชำระเงินค่าที่พัก ดังนี้ หมี่เป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิพิเศษมีสิทธิบังคับ
ชำระหนี้จากสังหาริมทรัพย์ คือเครื่องเดินทาง ฯลฯ ของสิ่งชื้อที่นำเอาไว้ในโรงแรมของตน ส่วนสี่เป็น
เจ้าหนี้บุริมสิทธิสามัญมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั้งหลายของสิ่งชื้อ

9. ถาม บุริมสิทธิมีกี่ประเภท อะไรบ้าง แต่ละประเภทให้ผลในทางกฎหมายอย่างไร
จงอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ บุริมสิทธิมี 2 ประเภท คือ

1. บุริมสิทธิสามัญให้สิทธิในการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ
เหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ (มาตรา 253)

2. บุริมสิทธิพิเศษให้สิทธิในการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ
เหนือทรัพย์สินเฉพาะอย่างของลูกหนี้ (มาตรา 259)

บุริมสิทธิพิเศษแยกได้ 2 ชนิด คือ

ก. บุริมสิทธิพิเศษเหนือสังหาริมทรัพย์

ข. บุริมสิทธิพิเศษเหนืออสังหาริมทรัพย์

ตัวอย่าง ก.เข้าพักอาศัยในโรงแรมของ ข. ครั้นถึงกำหนดที่ ก.จะออกจากโรงแรม
ไป ก.ไม่ชำระค่าพักอาศัย ดังนี้ หาก ก.มีสัมภาระเครื่องเดินทางไปด้วยและยังอยู่ในโรงแรมนั้น ข.
มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ จากทรัพย์สินเหล่านั้น

10. ถาม สีเป็นหนี้ขาว 100,000 บาท พุรุษนำที่ดินของตนหนึ่งแปลงมาจำนองประกัน
หนี้รายนี้ ต่อมาดำเป็นเจ้าของหนี้พุรุษในมูลรึกษาที่ดินแปลงดังกล่าว โดยดำได้จดทะเบียนสิทธิของตนไว้
ด้วยเป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท หนี้ทั้งสองรายถึงกำหนดชำระพร้อมกัน ที่ดินแปลงนี้มีราคา
เพียง 100,000 บาท ให้ท่านวินิจฉัยว่า ขาวกับดำจะได้รับชำระหนี้จากที่ดินแปลงนี้ได้อย่างไร

แนวคำตอบ ดำเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิตามมาตรา 273 (1) ซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้วตาม
มาตรา 285 ย่อมทำให้บังคับชำระหนี้ได้ก่อนขาวซึ่งเป็นเจ้าหนี้ผู้รับจำนองตามมาตรา 287 โดยได้
รับชำระหนี้เป็นเงิน 50,000 บาท และขาวได้รับชำระเพียง 50,000 บาท ไม่เต็มจำนวนหนี้ของตน

11. ถาม นางสมใจนำที่ดินของตนไปจดทะเบียนจำนองเป็นประกันหนี้ 100,000
บาท กับนางจิต ต่อมานางสมใจว่าจ้างนายสมสร้างบ้านให้ตนหนึ่งหลังบนที่ดินแปลงนี้ สินจ้างเป็น
จำนวน 120,000 บาท นายสมอยากรับจ้างทำงานนี้ แต่เกรงว่าจะไม่ได้รับชำระสินจ้าง ให้ท่านแนะนำ
นายสมว่าควรปฏิบัติอย่างไรตามกฎหมายเรื่องบุริมสิทธิที่จะช่วยให้นายสมมีโอกาสจะได้รับชำระ
หนี้มากขึ้น

แนวคำตอบ คำแนะนำ คือ ให้นายสมขอจดทะเบียนมูลหนี้จ้างทำของก่อนลงมือ
ซึ่งจะทำให้บังคับชำระหนี้ได้ก่อนสิทธิจำนองของนางจิต ตามมาตรา 286, 287

12. ถาม นายสโชคเป็นหนี้ค่าเช่าห้องพักในบ้านของนายสุนทร 2,000 บาท ต่อมา
นายสโชคยืมเงินนายแสวงซึ่งเป็นผู้เช่าห้องพักในบ้านของนายสุนทรเช่นกันเป็นจำนวน

3,000 บาท โดยนายสบโชคได้จำหน่ายนาฬิกาการราคา 3,000 บาท ของตนประกันหนี้รายนี้ นายแสงงก็ได้เก็บรักษานาฬิกาเรือนนี้ไว้ในบ้านของนายสุนทรนั่นเอง ให้ท่านวินิจฉัยว่า ตามหลักกฎหมายเรื่องบุริมสิทธินายสุนทรกับนายแสงงมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากนาฬิกาของนายสบโชคหรือไม่อย่างไร (ภาค 2/2524)

แนวคำตอบ นายสุนทรกับนายแสงงมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากนาฬิกาของนายสบโชคอยู่ในลำดับเดียวกันตามมาตรา 278 (1), 282 ซึ่งต้องแบ่งเฉลี่ยตามส่วน ตามมาตรา 280

13. **ถาม** แดงเป็นหนี้ด้าในมูลกัเงิน 500 บาท แดงเป็นหนี้ลียงสำหรับค่าอาหารลูกของตน ซึ่งมีอายุ 12 ปี เป็นเงิน 500 บาท ให้ท่านชี้แจงว่าใครมีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้ก่อนหลังอย่างไร

แนวคำตอบ เหลืองสามารถบังคับชำระหนี้ได้ก่อนด้า เพราะเหลืองเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิ (มาตรา 253, 258)

14. **ถาม** เขียวนำที่ดินเป็นสวนทุเรียนหนึ่งแปลงของตนไปจำนองเป็นประกันหนี้ไว้กับขาว ต่อมาเกิดน้ำท่วมสวนทุเรียนในขณะที่เขียวไม่อยู่ ม่วงได้จัดการสูบน้ำออกให้แทน เสียค่าใช้จ่ายไปจำนวนหนึ่ง ซึ่งเขียวไม่ยอมชำระเงินให้ ม่วงได้จดทะเบียนหนี้รายนี้เหนือสวนทุเรียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยทันที ให้ท่านวินิจฉัยว่า ระหว่างม่วงกับขาว ใครจะมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากสวนทุเรียนได้ก่อนเพราะเหตุใด

แนวคำตอบ ม่วงมีบุริมสิทธิในมูลรักษาอสังหาริมทรัพย์ เพราะได้จัดการรักษาสวนทุเรียนไม่ให้น้ำท่วม เมื่อได้รักษาสวนทุเรียนแล้ว ได้ไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยพลันตามมาตรา 285 และเมื่อได้จดทะเบียนบุริมสิทธิในมูลรักษาอสังหาริมทรัพย์แล้ว ย่อมใช้สิทธิได้ก่อนจำนองตามมาตรา 287 ดังนี้ ม่วงสามารถบังคับชำระหนี้จากสวนทุเรียนได้ก่อนขาวผู้รับจำนอง

ตัวอย่างคำถามคำตอบข้อสอบ

ข้อ 1. ถาม ประพันธ์ยืมเงินโชคชัย 10,000 บาท โดยมีหลักฐานฟ้องร้อง ประพันธ์ จำนำใบหุ้นจำนวน 8,000 บาท เป็นประกันหนี้รายนี้ เมื่อหนี้รายนี้ขาดอายุความ ประพันธ์ได้ยกอายุความขึ้นต่อสู้ ระหว่างนั้นใบหุ้นมีเงินปันผล 1,000 บาท ให้ท่านวินิจฉัยว่า โชคชัยมีสิทธิบังคับชำระหนี้รายนี้หรือไม่ อย่างไร

แนวคำตอบ โชคชัยมีสิทธิบังคับจำนำใบหุ้นได้เงิน 8,000 บาท ตามมาตรา 769 (1) โชคชัยมีสิทธิบังคับเงินปันผลแม้เป็นดอกผลนิติินัย ตามมาตรา 761 แม้หนี้ประธานขาดอายุความตามมาตรา 769 (1) จำนวน 1,000 บาท

โชคชัยไม่ได้รับชำระหนี้ค่าง 1,000 บาท ตามมาตรา 767 วรรค 2 เพราะหนี้ประธานขาดอายุความ

ข้อ 2. ถาม นายหนึ่งจำนองที่ดินแปลงหนึ่งไว้กับนายสอง มีกำหนดชำระหนี้ภายใน 2 ปี ภายหลังกำนอง 6 เดือน นายหนึ่งจดทะเบียนการระจำยอมให้นายสามเดินผ่านที่ดินที่จำนอง โดยนายสองยินยอม กรณีหนึ่ง และอีกกรณีหนึ่งนายหนึ่งจดทะเบียนให้นายสี่เช่าที่ดินที่จำนองมีกำหนด 30 ปี โดยนายสองไม่ได้ยินยอม ครั้นครบกำหนดเวลาชำระหนี้ นายหนึ่งไม่ชำระหนี้ หากบังคับจำนองทำให้ราคาที่ดินตกต่ำลง ชายที่ดินได้ราคาไม่พอใช้หนี้ นายสองจะมีทางฟ้องให้ปลดเปลื้องการระจำยอมและการจดทะเบียนให้เช่าเพื่อให้ได้เงินพอแก่การชำระหนี้หรือไม่เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ นายสองไม่มีทางฟ้องปลดเปลื้องการระจำยอม เพราะนายสองผู้รับจำนองได้ยินยอม ตามมาตรา 722

นายสองไม่มีทางฟ้องปลดเปลื้องการจดทะเบียนให้เช่า เพราะเป็นบุคคลสิทธิ ไม่ต้องตามมาตรา 722 แม้นายสองไม่ได้ยินยอม

ข้อ 3. ถาม ดำเป็นหนี้เงินยืมเอกหนึ่งล้านบาท โดยมีหลักฐานฟ้องร้อง ปรีชานำที่ดินของตนราคา 500,000 บาท มาจำนองประกันหนี้รายนี้ ต่อมาสมบูรณ์และอุทัยเข้าค้ำประกันหนี้รายนี้ โดยลำดับ หลังจากนั้น ดำจึงนำที่ดินของตนราคา 300,000 บาท มาจำนองประกันหนี้รายนี้

อีก ก่อนหนี้ถึงกำหนดชำระ เอกปลดหนี้จำนวนทั้งสองรายเป็นหนังสือสำคัญ ดำเนินการปลดหนี้ไปจดทะเบียน เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระเอกเรียกให้อุทัยชำระหนี้ อุทัยต่อสู้ว่าตนเสียหายจากการปลดจำนวน 800,000 บาท ส่วนที่ค้างชำระหนี้ให้บังคับจากสมบูรณ์ก่อน เพราะสมบูรณ์ค้ำประกันก่อนตน ให้ท่านวินิจฉัยข้อต่อสู้ของอุทัย และความรับผิดชอบระหว่างอุทัยกับสมบูรณ์ว่าเป็นอย่างไร

แนวคำตอบ การที่อุทัยต่อสู้ในข้อแรก ฟังไม่ขึ้น เพราะการปลดจำนวนที่จดทะเบียนของดำไม่อาจถือว่าเป็นการทำให้เสียหายตามมาตรา 697 เนื่องจากหลักประกันนี้มีขึ้นภายหลังการค้ำประกัน และการปลดจำนวนที่ไม่จดทะเบียนของปรีชา แม้ยื่นผู้ค้ำประกันไม่ได้ แต่ก็เป็นที่ผู้ค้ำประกันรับช่วงสิทธิไม่ได้อยู่แล้ว ตามมาตรา 693 วรรค 2 จึงไม่เป็นเหตุให้หลุดพ้นตามมาตรา 697 เช่นกัน ดังนั้น อุทัยต้องรับผิดชอบในหนี้ค้ำประกันเต็มจำนวน 1,000,000 บาท ข้อต่อสู้ของอุทัยที่ว่าให้บังคับจากสมบูรณ์ก่อนตามลำดับก็ฟังไม่ขึ้น เพราะตามมาตรา 682 วรรค 2 ทั้ง สองคนมีความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้คนใดคนหนึ่งชำระหนี้จนสิ้นเชิง

ดังนั้น ความรับผิดชอบของอุทัยกับสมบูรณ์ ถือว่าเป็นส่วนเท่า ๆ กัน หากอุทัยชำระหนี้ไปก็ไล่เบี่ยสมบูรณ์ได้ในส่วนที่เกินความรับผิดชอบของตน

ข้อ 4. ถาม ดำยืมเงินสา 500 บาท โดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ดำได้จำนำนาฬิกาของตนหนึ่งเรือนไว้กับสา เพื่อประกันหนี้รายนี้ ต่อมาหนี้รายนี้ขาดอายุความและมีการยกอายุความขึ้นต่อสู้ ในขณะที่นั้นนาฬิการาคา 470 บาท ให้ท่านวินิจฉัยว่าสามารถบังคับชำระหนี้ได้หรือไม่อย่างไร

แนวคำตอบ สาสามารถบังคับชำระหนี้ในฐานะผู้รับจำนำบังคับตามสัญญาจำนำจากนาฬิกาได้เงิน 470 บาท แม้หนี้กู้ยืมขาดอายุความและมีการยกอายุความขึ้นต่อสู้ มาตรา 769 (1)

สา ไม่สามารถบังคับชำระหนี้ที่ค้างอีก 30 บาท เพราะเป็นการกู้ยืมเงินเกินกว่า 50 บาท โดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ และหนี้ขาดอายุความแล้ว

ข้อ 5. ถาม ส่งเป็นหนี้สา จำนวน 100,000 บาท ดำกับแดง ได้จำนองที่ดินของตนคนละหนึ่งแปลงประกันหนี้รายนี้ ต่อมาดำได้จำนองที่ดินของตนแปลงนี้ ประกันหนี้อีกรายหนึ่งจำนวน 100,000 บาท ไว้กับสี สาบังคับจำนองที่ดินของดำ ราคา 100,000 บาท ได้เงินชำระหนี้ของตนครบถ้วน และปลดหนี้จำนวนให้แดงในที่ดินที่ติดจำนองแก่ตนราคา 500,000 บาท เป็นหนังสือสำคัญให้ท่านวินิจฉัยว่า สีสามารถบังคับจำนองจากที่ดินแปลงใด อย่างไร

แนวคำตอบ สี สามารถรับช่วงสิทธิสา ตามมาตรา 734 วรรค 3 ทั้งบังคับจำนองที่ดินของแดงได้ โดยแดงจะอ้างว่าตนได้รับการปลดจำนวนแล้วไม่ได้ เพราะเป็นเพียงการปลดเป็น

หนังสือสำคัญ ใช้นั้นได้เฉพาะสา ตามมาตรา 744 (2) หากจะให้ใช้นั้น ส บุคคลภายนอกได้ต้องจดทะเบียนการปลดจำนอง ตามมาตรา 746

การบังคับจำนองของสี่ ต่อที่ดินของแดง ต้องคิดตามวิธีการในมาตรา 734 วรรค 2 ซึ่งสี่จะได้รับเงินชำระ 33,333.333 บาท

ข้อ 6. ถาม ชัยเป็นหนี้โท 100,000 บาท มีดำเป็นผู้ค้ำประกัน ต่อมาชัยจำนำทองคำราคา 50,000 บาท ประกันหนี้รายนี้ ครั้นถึงกำหนดชำระหนี้ โทกับชัยตกลงกันว่าโทจะคืนทองคำจำนวนนี้ให้ชัย และยอมให้ชัยผ่อนชำระเป็นรายเดือน ปรากฏว่าชัยรับทองคำคืนไปแต่ไม่ผ่อนชำระโทจึงเรียกให้ดำชำระหนี้ ดำต่อสู้ว่าตนไม่ต้องชำระเพราะการคืนทองคำทำให้ตนหลุดพ้นบางส่วนเพราะตนเสียหาย และการที่โทยอมให้ชัยผ่อนชำระเป็นการผ่อนเวลาโดยที่ตนไม่ได้ตกลงด้วย ให้ท่านวินิจฉัย ข้อต่อสู้ของดำว่ารับฟังได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ ข้อต่อสู้ของดำ วินิจฉัยได้ดังนี้

1. ที่ว่าการคืนทองคำทำให้ดำหลุดพ้นนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะกรณีนี้ดำในฐานะผู้ค้ำประกันอ้างตามมาตรา 697 ซึ่งการที่ชัยจำนำทองคำต้องเกิดขึ้นก่อนหรือในขณะที่ดำค้ำประกัน
2. ที่ว่าการผ่อนชำระเป็นการผ่อนเวลานั้น ก็รับฟังไม่ได้ เพราะการผ่อนชำระนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงกำหนดเวลาในการใช้สิทธิเรียกร้องของโทแต่อย่างใด จึงไม่ใช่เป็นการผ่อนเวลาตามมาตรา 700 ดังนั้นแม้ตนไม่ตกลงด้วยก็ไม่หลุดพ้น

ข้อ 7. ถาม สมศักดิ์นำวัวทองแก่หนึ่งตัวและใบหูจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นของตนไปจำนำไว้กับสมศรี โดยมีข้อสัญญาว่า หากมีลูกวัวและเงินปันผลเกิดขึ้นในระหว่างอยู่ในความครอบครองของผู้รับจำนำ มิให้ผู้รับจำนำนำไปชำระหนี้ เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ สมศักดิ์ไม่ชำระ ในระหว่างนั้นมีลูกวัวและเงินปันผลเกิดขึ้น ให้ท่านวินิจฉัยสมศรีมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั้งสองอย่างได้หรือไม่ อย่างไร

แนวคำตอบ สมศรีไม่สิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั้ง 2 สิ่ง คือ

1. กรณีลูกวัวเป็นดอกผลธรรมดา กฎหมายไม่ให้อำนาจแก่สมศรีบังคับชำระหนี้ได้อยู่แล้ว เมื่อมีข้อสัญญา ผลก็ไม่เปลี่ยนแปลง
2. กรณีเงินปันผลซึ่งเป็นดอกผลชนิดนี้ โดยหลักแล้วกฎหมายให้อำนาจผู้รับจำนำบังคับชำระหนี้ได้ (มาตรา 761)

เมื่อมีข้อตกลงมิให้บังคับชำระหนี้จากดอกผลชนิดนี้ ข้อตกลงเช่นนั้นใช้บังคับได้ (มาตรา 761)

ข้อ 8. งาม วิฑูรย์เป็นหนี้สมพงษ์จำนวน 100,000 บาท ไมตรีและวิศาลต่างได้จำนองที่ดินของตนคนละหนึ่งแปลงเป็นประกัน ต่อมาสมพงษ์ได้ปลดจำนองเป็นหนังสือสำคัญแก่ไมตรี ครั้นหนี้ถึงกำหนดชำระ วิฑูรย์ไม่ชำระ วิศาลจึงตกลงกับสมพงษ์ว่าตนขอยกที่ดินแปลงที่ติดจำนองราคา 80,000 บาท ใช้หนี้แก่สมพงษ์ สมพงษ์ยอมรับโอนที่ดินดังกล่าว หลังจากนั้นสมพงษ์เรียกให้วิฑูรย์และวิศาลชำระหนี้ที่ค้างอีก 20,000 บาท วิฑูรย์ต่อสู้ว่า การที่สมพงษ์รับที่ดินของวิศาลมาเพื่อชำระหนี้ นั้น ตนไม่รู้เรื่อง จึงไม่ต้องชำระหนี้ที่ค้าง ส่วนวิศาลต่อสู้ว่าตนก็ไม่ต้องชำระ และให้สมพงษ์ไปบังคับตามสัญญาจำนองต่อไมตรี เพราะไมตรียังไม่จดทะเบียนการปลดหนี้ ไมตรีต้องร่วมรับผิดชอบกับตนในหนี้รายนี้ ให้ท่านวินิจฉัยข้อต่อสู้ของทั้งสองคน และชี้ให้เห็นความรับผิดชอบด้วย

แนวคำตอบ

1. กรณีวิฑูรย์

การที่วิศาลยกที่ดินให้สมพงษ์เพื่อชำระหนี้ ถือว่ากระทำได้โดยชอบ ตามมาตรา 321 วรรค 1

วิฑูรย์จะอ้างว่าตนไม่รู้ถึงการกระทำของวิศาลกับสมพงษ์เป็นข้ออ้าง ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ค้างชำระไม่ได้

ดังนั้น ข้อต่อสู้ของวิฑูรย์ฟังไม่ขึ้น วิฑูรย์ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ค้างชำระ เพราะไม่ต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา 733 ที่ไม่ให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบหลังการบังคับจำนอง

2. กรณีวิศาล

วิศาลจะอ้างการปลดจำนองที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่ได้ เพราะถือว่าสัญญาจำนองระหว่างไมตรีกับสมพงษ์ ระบุไปแล้ว (มาตรา 744 (2))

ความรับผิดชอบของวิศาล เป็นความรับผิดชอบในตัวของตนที่ก่อโดยสัญญาจำนองเกิดเป็นทรัพย์สินขึ้นมา เมื่อนำทรัพย์สินนั้นบังคับชำระหนี้ วิศาลก็ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ค้างชำระ 20,000 บาท เป็นการส่วนตัวแต่อย่างใด ข้อต่อสู้ของวิศาลฟังขึ้น

ข้อ 9. งาม ไพโรจน์อายุ 18 ปี ซื้อวิทยุราคา 20,000 บาท จากอำนวยการ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบิดาของตน ไพโรจน์ชำระเงินเพียง 10,000 บาท ส่วนที่ค้างชำระนั้นไพโรจน์ให้วีรพลค้ำประกันในวันที่ 10 ถัดจากวันที่ไพโรจน์ซื้อ วีรพลค้ำประกันโดยรู้ว่าบิดาไพโรจน์ไม่ยินยอมให้ไพโรจน์ซื้อวิทยุ ต่อมาอีกสามเดือน วิทยุเสียหายใช้การไม่ได้ ติราคาให้เพียง 8,000 บาท ไพโรจน์จึงบอกบิดาของตน บิดาจึงไปบอกล้างสัญญาซื้อขายและคืนวิทยุให้แก่อำนวยการ ให้ท่านวินิจฉัยว่า อำนวยการมีสิทธิเรียกร้องให้ใครรับผิดชอบในความเสียหายครั้งนี้ได้บ้าง

แนวคำตอบ สัญญาซื้อขายระหว่างไฟโรจน์กับอำนวยการเป็นโมฆียะ เพราะเหตุไรความสามารถในกรณีไฟโรจน์เป็นผู้เยาว์ทำสัญญาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม บิดาไฟโรจน์บอกล้างสัญญาเรื่องนี้ทำให้ตกเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก คู่กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม อำนวยการได้รับความเสียหายอันเกิดจากการกลับคืนสู่ฐานะเดิมเป็นพันวิสัย จำนวน 2,000 บาท โดยคิดจากเงินและเครื่องวิหุที่ชำรุดที่อำนวยการได้รับไว้หักออกจากราคาวิหุใหม่ ความเสียหายนี้เป็นหนี้ที่เกิดจากสัญญาที่ไม่ผูกพันลูกหนี้ตามมาตรา 681 ว.3

นอกจากอำนวยการสามารถเรียกให้ไฟโรจน์ชำระหนี้ในความเสียหายแล้ว ยังสามารถเรียกให้วิระพลซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบในหนี้รายนี้ด้วย แม้ว่าวิระพลไม่ได้ค้ำประกันในหนี้รายนี้ก็ตาม เพราะต้องด้วยข้อยกเว้นตามมาตรา 681 วรรค 3 ในประการที่ว่าวิระพลทราบในขณะที่ทำสัญญาว่ามีเหตุแห่งโมฆียะอยู่

ข้อ 10. ถาม (ก) วิโรจน์ยืมรถยนต์ของปราโมทย์ไปใช้ ในระหว่างนั้นรถเสีย จึงจ้างให้อรุณซ่อม ถึงกำหนดชำระค่าซ่อมและรับรถคืน วิโรจน์ไม่ไปติดต่อ ปราโมทย์ทราบเรื่อง จึงไปขอรถยนต์คืน แต่จะไม่ชำระค่าซ่อมอ้างว่า เป็นหน้าที่ของวิโรจน์ อรุณไม่คืนรถยนต์ให้ ปราโมทย์จึงเสนออรุณว่าตนจะไปยืมเงินจากวิชาชำระค่าซ่อมเอง แต่อรุณต้องให้รถยนต์แก่ตนไป เพื่อจำนำประกันหนี้ต่อวิชา อรุณตกลง ปราโมทย์จึงไปยืมเงินจากวิชาและมอบรถยนต์จำนำไว้ แต่ไม่นำเงินไปชำระให้อรุณ ให้ท่านวินิจฉัยว่า อรุณมีสิทธิยึดหน่วงในรถยนต์คันนี้หรือไม่

(ข) สุรียามีที่ดินหนึ่งแปลงราคา 50,000.- บาท ได้นำไปจำนองไว้กับสมทรงในหนี้เงินยืม 50,000.- บาท สุรียาได้นำเงินจำนวนนี้จ้างวิจิตรสร้างบ้านบนที่ดินแปลงนี้ วิจิตรได้ประมาณราคาชั่วคราวและจดทะเบียนไว้ก่อนเริ่มลงมือสร้างเป็นจำนวน 50,000.- บาท สร้างเสร็จแล้วปรากฏว่าราคาที่แท้จริงนั้นเป็น 60,000.- บาท และทำให้ที่ดินแปลงนี้ราคาเพิ่มขึ้นเป็น 110,000.- บาท ให้ท่านวินิจฉัยว่า หากสุรียาไม่ชำระหนี้ทั้งสองราย ใครมีสิทธิบังคับชำระหนี้ ได้ก่อนและเป็นจำนวนเท่าใด

แนวคำตอบ (ก) อรุณไม่มีสิทธิยึดหน่วงในรถยนต์ เพราะการครอบครองสูญสิ้นไปแล้ว (มาตรา 250)

กรณีที่มีการจำนำไปโดยความยินยอมของปราโมทย์นั้นไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นแห่งกฎหมายที่จะทำให้สิทธิยึดหน่วงไม่ระงับตามบทบัญญัติ มาตรา 250 เพราะไม่ได้เป็นไปโดยความยินยอมของลูกหนี้ซึ่งในที่นี้คือวิโรจน์

(ข) วิศวกรสามารถบังคับชำระหนี้ได้ก่อนสมทวง แม้จะได้จดทะเบียนที่หลังก็ตาม ต้องด้วยข้อยกเว้นในกฎหมาย

วิศวกรสามารถบังคับชำระหนี้ได้ก่อนสมทวงในฐานะเจ้าหนี้บุริมสิทธิเพียง 50,000.- บาท เท่าที่ได้จดทะเบียนไว้ ส่วนอีก 10,000.- บาท ต้องบังคับอย่างหนี้สามัญ (มาตรา 286)

สมทวงบังคับชำระหนี้จำนองเป็นลำดับถัดมา 50,000.- บาท

ข้อ 11. งาม (ก) แดงเป็นหนี้ค่าซ่อมรถยนต์ดำ 10,000.- บาท ดำใช้สิทธิยึดหน่วงรถยนต์ของแดงไว้ ต่อมาแดงขอให้ดำยึดตัวพิมพ์รูปพรรณของวัวของตนหนึ่งตัวไว้เป็นประกันแทนรถยนต์ ดำตกลงด้วยโดยคืนรถยนต์ให้แดงไป ในที่สุดแดงก็ยังคงไม่ชำระหนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า ดำมีสิทธิประการใดเหนือรถยนต์และตัวพิมพ์รูปพรรณของวัวเกี่ยวกับการชำระหนี้ เพราะเหตุใด

(ข) เหลืองเป็นเจ้าของข้าวในมูลรักษาที่ดินแปลงหนึ่งของขาวเป็นเงิน 50,000.- บาท แต่ไม่ได้จดทะเบียน ต่อมาขาวนำที่ดินของตนไปจำนองประกันหนี้รายหนึ่งเป็นเงิน 50,000.- บาท ไว้กับดำ หลังจากนั้นขาวได้จ้างให้เขียวสร้างบ้านให้ตนหนึ่งหลังบนที่ดินแปลงนั้นเป็นเงิน 100,000.- บาท เขียวได้จดทะเบียนหนี้รายนี้ ถ้าขาวไม่สามารถชำระหนี้เลยและมีทรัพย์สินเพียงสิ่งเดียวคือที่ดินแปลงนี้ราคา 130,000.- บาท ให้ท่านวินิจฉัยว่า ใครได้รับชำระหนี้เป็นจำนวนเท่าไร

แนวคำตอบ (ก) ดำไม่มีสิทธิยึดหน่วงรถยนต์อีกต่อไป เพราะการครอบครองสูญสิ้นไป มาตรา 250

ดำไม่มีสิทธิยึดตัวพิมพ์รูปพรรณของวัวเป็นประกัน เพราะไม่ได้ทำตามแบบสัญญาจำนอง ตามมาตรา 714

(ข) เขียวได้รับชำระเป็นลำดับแรก 100,000.- บาท ตามมาตรา 286, 287 ดำบังคับจำนองได้เป็นลำดับ 2

ได้เงินเพียง 30,000.- บาท มาตรา 287 เหลืองไม่ได้รับชำระเลย เพราะไม่ได้จดทะเบียนสิทธิของตนตาม มาตรา 285

ข้อ 12. งาม (ก) สีเป็นหนี้สา 50,000.- บาท ต่อมาสีขายบ้านราคา 50,000.- บาท ให้กับสายยังไม่ชำระราคาสายย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านทันทีโดยยังไม่ได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ต่อมาไม่มีเงินชำระราคาบ้าน สีจึงขอให้สายออกไปจากบ้าน สีไม่ยอมอ้างว่ามีสิทธิยึดหน่วงจนกว่าสีจะชำระหนี้ให้สีก่อน ดังนี้ข้ออ้างของสารับฟังได้อีกหรือไม่ เพราะเหตุใด

(ข) จำซื้อนาฬิการาคา 1,500.- บาท จากสิน โดยค้างชำระราคาอีก 500 บาท จำนำนาฬิกาเรือนนี้เป็นประกันหนี้ 1,200.- บาท ไว้กับชัย ให้ท่านวินิจฉัยว่าหากจำผิดนัดไม่ชำระหนี้ทั้งสองราย ใครมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากนาฬิกาเรือนนี้อย่างไร

แนวคำตอบ (ก) ชัยอ้างของสา รับฟังไม่ได้ เพราะสาไม่มีสิทธิยึดหน่วงในบ้านหลังนั้น ด้วยเหตุที่หนี้ของสีที่มีต่อสา ไม่เกี่ยวกับบ้านที่สาครอบครอง (มาตรา 241 วรรค 1)

(ข) ชัยมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากนาฬิกาเรือนนี้ก่อนสี เป็นจำนวน 1,200.- บาท ตามมาตรา 282, 278 (1)

สี ได้รับเงินที่เหลือ 300.-บาท ชำระหนี้ตาม มาตรา 278 (3), 282

ข้อ 13. ถาม

(ก) แดงยืมรถยนต์ลำหนึ่งของเหลืองมีระวาง 6 ต้นไปใช้ แล้วทำชำรุด แดงจึงนำไปให้ดำซ่อม ถึงกำหนดชำระค่าซ่อมและรับรถคืน แดงไม่ชำระ ดำจึงใช้สิทธิยึดหน่วง ต่อมาดำยอมให้เหลืองจำนองเรือลำนี้กับสมโดยแดงไม่ยินยอม ให้ท่านวินิจฉัยว่า ผู้ใดมีสิทธิประการใด เกี่ยวกับเรือลำนี้ หรือไม่ อย่างไร

(ข) แดงซื้อช้างตัวหนึ่งราคา 50,000 บาท จากสวย โดยค้างชำระ 20,000 บาท และสวยได้โอนช้างให้แดงแล้ว แดงจำนำช้างตัวนี้ไว้กับดำประกันหนี้ 30,000 บาท ต่อมาช้างป่วย แดงจ้างให้ข้ารักษาโดยค้างชำระ 5,000 บาท แดงยังเป็นหนี้ค่าเช่าบ้านของแสง 2,000 บาท ให้ท่านวินิจฉัยว่า ผู้ใดมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากช้างตัวนี้หรือไม่ อย่างไร

แนวคำตอบ

(ก) การจำนองเรือไม่ทำให้สิทธิยึดหน่วงระงับ แม้แดงซึ่งเป็นลูกหนี้ไม่ยินยอม ไม่ใช่กรณีตาม ป.พ.พ.มาตรา 250 ซึ่งบัญญัติว่า “การครอบครองทรัพย์สินสูญสิ้นไป สิทธิยึดหน่วงก็เป็นอันระงับสิ้นไปด้วย แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ทรัพย์สินอันยึดหน่วงไว้หนี้ได้ให้เข้าไปหรือจำนำไว้ด้วยความยินยอมของลูกหนี้”

ดำยังคงมีสิทธิยึดหน่วงตาม ป.พ.พ.มาตรา 241 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นผู้ครอบทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งครองนั้นไว้ไซ้ ท่านว่าผู้นั้นจะยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้ชำระหนี้ก็ได้ แต่ความที่กล่าวนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ เมื่อหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนด

อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าการเข้าครอบครองนั้นเริ่มมาแต่ทำการอันใดอันหนึ่งซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

แดงมีสิทธิเรียกร้องให้ตำรวจรับสิทธิยึดหน่วง เพราะมีการนำเรือไปทำเป็นหลักประกัน โดยลูกหนี้ไม่ยินยอมตามมาตรา 246 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจำต้องจัดการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้นั้นตามสมควร เช่นจะพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น

อนึ่ง ทรัพย์สินซึ่งยึดหน่วงไว้นั้น ถ้ามิได้รับความยินยอมของลูกหนี้ ท่านว่าผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงหาอาจจะใช้สอยหรือให้เช่า หรือเอาไปทำเป็นหลักประกันได้ไม่ แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้บังคับไปถึงการใช้สอยเช่นที่จำเป็นเพื่อจะรักษาทรัพย์สินนั่นเอง

ถ้าผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติใดที่กล่าวมานี้ ท่านว่าลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธินั้นเสียก็ได้”

(ข) ช้างเป็นทรัพย์สินของแดงลูกหนี้ ย่อมตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี แต่การที่เจ้าหนี้จะบังคับชำระหนี้เอากับช้างตัวนี้นั้น เจ้าหนี้จะมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนและหลังกัน ตามลำดับดังที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 278 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อมีบุริมสิทธิแย้งกันหลายราย เนื้อสิ่งสาริมทรัพย์อันเดียวกัน ท่านให้ถือลำดับก่อนหลังดังที่เรียงไว้ต่อไปนี้ คือ

- (1) บุริมสิทธิในมูลเช่าอสังหาริมทรัพย์ พักอาศัยในโรงแรมและรับขน
- (2) บุริมสิทธิในมูลรักษาอสังหาริมทรัพย์ แต่ถ้ามีบุคคลหลายคนมีผู้เป็นเจ้าของ ท่านว่าผู้รักษาภายหลังอยู่ในลำดับก่อนผู้ที่ได้รับรักษามาก่อน
- (3) บุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ หรือปุ๋ยและค่าแรงงาน กสิกรรมและอุตสาหกรรม.....”

ส่วนผู้รับจำนำนั้นจะมีสิทธิตาม ป.พ.พ. มาตรา 282 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อมีบุริมสิทธิแย้งกับสิทธิจำนำอสังหาริมทรัพย์ ท่านว่าผู้รับจำนำย่อมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกันกับผู้ทรงบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่งดังที่เรียงไว้ในมาตรา 278 นั้น”

ในที่สุดจึงวินิจฉัยปัญหาได้ดังนี้

1. ดำผู้รับจำนำได้รับชำระหนี้ก่อนตาม ป.พ.พ.มาตรา 278 (1), 282
2. ข้าเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิในมูลรักษาอสังหาริมทรัพย์ ได้รับชำระหนี้เป็นลำดับที่สองตาม ป.พ.พ. มาตรา 278 (2)
3. สวดยเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ได้รับชำระหนี้เป็นลำดับที่สามตาม ป.พ.พ.มาตรา 278 (3)

สำหรับแสง ถึงแม้จะเป็นเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิในมูลเช่าอสังหาริมทรัพย์ แต่บุริมสิทธิดังกล่าวไม่ได้มีอยู่เหนือช้านั้น ถ้าจะเอาชำระหนี้จากช้านี้ต้องให้เจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อน หากยังหลงเหลือมาถึงแสงจึงจะมีสิทธิบังคับชำระหนี้ในฐานะเจ้าหนี้สามัญ

ข้อ 14. ถาม

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดประมูลสร้างที่พักรับประทานอาหาร สำหรับนักศึกษาหนึ่งหลัง นายฮั่วตกลงกับผู้ประมูลรายอื่น ๆ ให้ประมูลด้วยราคาที่สูงกว่านายฮั่ว โดยนายฮั่วประมูลในราคา 5 แสนบาท แล้วนายฮั่วจะจ่ายเงินค่าตอบแทนให้ผู้ประมูลรายอื่น ๆ รายละ 2 หมื่นบาท ในการตกลงดังกล่าว นายฮั่วได้ส่งมอบแหวนเพชรวงหนึ่งให้ นายห่วยผู้ประมูลรายหนึ่งยึดถือไว้เป็นประกันการจ่ายเงินค่าตอบแทน ในที่สุดนายฮั่วเป็นผู้ประมูลได้เพราะ เสนอราคาต่ำสุด แต่ก่อนที่จะลงมือก่อสร้างวัสดุได้ขึ้นราคาไปมาก นายฮั่วเห็นว่าถ้าจะต้องจ่ายเงินค่าตอบแทนให้ผู้ประมูลรายอื่น ตามที่ได้ตกลงกันไว้ด้วยแล้วจะไม่คุ้มกับการลงทุน นายฮั่วจึงลักลอบเข้าไปในบ้านนายห่วย เอาแหวนเพชรของตนกลับคืนมา โดยนายห่วยมิได้ยินยอมอนุญาต นายห่วยจึงฟ้องให้นายฮั่วส่งมอบแหวนเพชรกลับคืนมาให้ยึดถือไว้เป็นของจำนำต่อไป จนกว่านายฮั่วจะชำระเงินค่าตอบแทน 2 หมื่นบาท ให้ท่านวินิจฉัยว่านายห่วยมีสิทธิเพียงใด

แนวคำตอบ

ข้อเท็จจริงดังอุทธรณ์ ถ้าคู่กรณีต้องถูกผูกพันตามสัญญาจำนำ การที่นายฮั่วนำแหวนเพชรกลับคืนไปโดยนายห่วยมิได้ยินยอมอนุญาต ย่อมไม่ทำให้สัญญาจำนำระงับตาม ป.พ.พ.มาตรา 769 (2) นายห่วยชอบที่จะเรียกเอาของจำนำกลับคืนมาได้ จึงเป็นปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยถึงข้อกล่าวอ้างของนายห่วยที่ว่าแหวนเพชรเป็นของจำนำนั้นฟังได้หรือไม่

ป.พ.พ.มาตรา 747 บัญญัติว่า “อันว่าจำนำนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้จำนำส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้”

เกี่ยวกับลักษณะของหนี้ที่จำนำเป็นประกันนั้น ถึงแม้ว่าเอกเทศสัญญาว่าด้วยจำนำจะไม่ได้บัญญัติขยายความมาตรา 747 ไว้ แต่ก็สามารถนำมาตรา 707 ในลักษณะจำนองมาใช้ได้ ตามที่ ป.พ.พ.มาตรา 4 ให้อำนาจไว้ โดยถือว่าเป็นบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง จึงเป็นที่เห็นได้ว่า จำนำจะมีได้เพื่อหนี้อันสมบูรณ์เท่านั้น แต่ตามข้อเท็จจริงในอุทธรณ์เป็นการยืมของประกวตราครากัน วิธีการซึ่งกำหนดขึ้นดังกล่าวจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ว่าจ้าง ก็ต่อเมื่อผู้เข้าประมูลได้แข่งราคากันอย่างแท้จริง ผู้ประมูลไม่มีโอกาสที่จะรู้ว่าผู้ประมูลรายใดยื่นประมูลราคาเท่าใด ปรากฏว่าการประมูลได้โดยอาศัยข้อคุณสมบัติที่เสนอราคาต่ำสุด ด้วยการให้ผู้

เข้าประมูลซึ่งประสงค์เพียงเงินค่าตอบแทนยื่นราคาสูงลงเอาไว้ เป็นการร่วมมือกันบีบบังคับเอาเงินจากหน่วยงานของรัฐโดยไม่สุจริต ทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงรวมทั้งรัฐได้รับความเสียหาย ข้อตกลงดังกล่าวย่อมขัดต่อความสงบเรียบร้อย ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 113 ไม่อาจจะก่อตั้งสัญญาจำนำขึ้นไว้ ฉะนั้น ข้อกล่าวอ้างของนายห่วยที่ว่ามีสิทธิตามสัญญาจำนำให้ส่งคืนของจำนำจึงฟังไม่ขึ้น นายห่วยไม่มีสิทธิตั้งฟ้อง (คำถามและคำตอบเทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ประชุมใหญ่ 2022/2519)

ข้อ 15. ถาม

นายเขียวกู้เงิน 100,000 บาท จากนายแดง โดยมีนายขาวนำที่ดินของตนราคา 50,000 บาท และนายดำนำที่ดินของตนราคา 10,000 บาท มาจดทะเบียนจำนองประกันหนี้รายนี้ หากข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่า

(ก) ในหนังสือสัญญา คู่สัญญามีได้ตกลงระบุลำดับไว้ และนายแดงบังคับจำนองเอาจากที่ดินของนายดำรายเดียวได้เงินชำระหนี้ของตนพอดี หรือ

(ข) ในหนังสือสัญญา คู่สัญญาตกลงกันระบุลำดับไว้ให้บังคับจำนองเอาจากที่ดินของนายขาวก่อน แต่นายดำเข้าชำระหนี้แทนนายเขียว เพื่อมิให้นายแดงบังคับจำนอง

ทั้งสองกรณีดังกล่าว นายดำจะมีสิทธิไล่เบียดจากนายขาวได้หรือไม่เพียงใด เพราะเหตุใด
แนวคำตอบ

กรณีตามปัญหา เป็นเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้จำนองด้วยกันในการจำนองประกันหนี้ของบุคคลอื่นจะต้องชำระ ซึ่งมีหลักกฎหมายดังนี้

เมื่อบุคคลสองคนหรือกว่านั้นต่างได้จำนองทรัพย์สินแห่งตน เพื่อประกันหนี้แต่รายหนึ่งรายเดียวอันบุคคลอื่นจะต้องชำระ และมีได้ระบุลำดับไว้

ผู้จำนองซึ่งได้เป็นผู้ชำระหนี้ เป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งต้องบังคับจำนองนั้น หามีสิทธิจะไล่เบียดเอาแก่ผู้จำนองอื่น ๆ ต่อไปไม่ได้ (ป.พ.พ.มาตรา 725 บัญญัติว่า “เมื่อบุคคลสองคนหรือกว่านั้นต่างได้จำนองทรัพย์สินแห่งตนเพื่อประกันหนี้ แต่รายหนึ่งรายเดียวอันบุคคลอื่นจะต้องชำระและมีได้ระบุลำดับไว้ไซ้ ท่านว่าผู้จำนองซึ่งได้เป็นผู้ชำระหนี้ หรือเป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งต้องบังคับจำนองนั้นหามีสิทธิจะไล่เบียดเอาแก่ผู้จำนองอื่น ๆ ต่อไปไม่ได้”)

ตอบปัญหาวิวินิจฉัยได้ว่า

(ก) คู่สัญญามีได้ระบุลำดับไว้ตามหลักกฎหมายข้างต้น ผู้จำนองซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

ที่ต้องบังคับจำนอง ไม่มีสิทธิไต่เบี่ยเอาแก่ผู้จำนองอื่น ดังนั้น นายดำไม่มีสิทธิไต่เบี่ยจากนายขาว เพราะกรณีนี้เป็นเรื่องผู้จำนอง มิใช่ผู้ค้ำประกัน และกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนเช่นนั้น

(ข) คู่สัญญาได้ระบุลำดับไว้ แต่มิได้หมายความว่า จะอาศัยหลักกฎหมายข้างต้นที่จะแปลความว่าผู้จำนองมีสิทธิไต่เบี่ยได้ หากคู่สัญญาระบุลำดับไว้ ผลจะมีก็เพียงว่า เจ้าหนี้ผู้รับจำนอง บังคับตามลำดับได้เท่านั้น ในส่วนที่จะทำให้ผู้จำนองมีสิทธิไต่เบี่ยด้วยกันได้นั้น เมื่อไม่มีกฎหมายในลักษณะจำนอง บัญญัติให้สิทธิไว้ และมีได้ให้กฎหมายในลักษณะค้ำประกัน มาตรา 682 วรรคสอง (ซึ่งระบุว่า “ถ้าบุคคลหลายคน ยอมตนเข้าเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้รายเดียวกันไซ้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันเหล่านั้นมีความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกัน ถึงแม้ว่าจะมิได้เข้ารับค้ำประกันรวมกัน”) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น ผู้จำนองยอมไต่เบี่ยผู้จำนองด้วยกันมิได้

โดยสรุปทั้งสองกรณีตามปัญหา นายดำไม่มีสิทธิไต่เบี่ยจากนายขาว

ข้อ 16. ถาม

แสดงเป็นลูกหนี้เงินกู้จำนวนเงิน 100,000 บาท ตามสัญญาลงวันที่ 1 มกราคม 2520 ม่วงเป็นผู้ค้ำประกันหนี้รายนี้ในวันเดียวกัน เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระในวันที่ 1 มกราคม 2523 แสดงไม่ชำระต่อมาในวันที่ 1 มกราคม 2525 แสดงถึงแก่กรรม และนำเงินก็ได้ทราบเรื่องนี้ สัมเป็นผู้รับมรดกเงินสด 100,000 บาท แต่ผู้เดียว ในวันที่ 1 ธันวาคม 2525 สัมรับด้วยวาจาต่อหน้าเงินว่า จะชำระหนี้ให้แน่นอนจนถึงวันที่ 1 มกราคม 2529 ก็ยังไม่ผู้ใดชำระหนี้เลย นำเงินจึงเรียกให้ม่วงชำระแทน ม่วงชำระหนี้ไป 50,000 บาท

ให้ท่านวินิจฉัยว่า นำเงิน และม่วงมีสิทธิต่อกันและต่อสัมประการใด

แนวคำตอบ

เมื่อแสดงซึ่งเป็นลูกหนี้ถึงแก่ความตาย มรดกของแสดงตกทอดแก่สัมผู้เป็นทายาท มรดกที่มานี้ย่อมรวมทั้งหนี้หรือหน้าที่ในการชำระหนี้ของเจ้ามรดกตามหลักที่ว่า ผู้รับมรดกต้องรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ สัมจึงได้ชื่อว่าเป็นลูกหนี้ของนำเงินด้วยในส่วนที่ผูกพันกับทรัพย์สิน อันเป็นมรดก แต่การที่นำเงินจะใช้สิทธิเรียกร้องเอากับสัมนั้น นำเงินต้องฟ้องสัมภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรจะรู้ว่าแสดงถึงแก่ความตาย โดยอยู่ในบังคับของอายุความมรดกตาม ป.พ.พ.มาตรา 1754 ทั้งนี้แม้ว่าหนี้เดิมคือหนี้เงินกู้จะมีอายุความถึง 10 ปี ถ้านำเงินไม่ฟ้องสัมภายในอายุความ 1 ปี ก็เป็นอันขาดอายุความมรดก เว้นแต่สัมจะได้รับสภาพหนี้ไว้เป็นหนังสือหรือนำเงินฟ้องคดีมรดกเสียภายในอายุความ 1 ปี จึงจะทำให้อายุความสะดุดหยุดลงตามความใน ป.พ.พ. มาตรา 172,

173 อายุความที่ล่วงมาแล้วตัดออกไปแล้วเริ่มนับใหม่ทันทีตามอายุความของสิทธิเรียกร้องเดิม คือ 10 ปี การที่อายุความสะดุดหยุดลงนี้ มาตรา 692 บัญญัติว่า “อายุความสะดุดหยุดลงเป็นโทษแก่ลูกหนี้ที่ย่อมเป็นโทษแก่ผู้ค้ำประกันด้วย”

การที่สมัครรับรองด้วยวาจาว่าจะชำระหนี้ให้นำเงินนั้นไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 172 จึงไม่ทำให้อายุความ 1 ปี ซึ่งเป็นอายุความมรดกสะดุดหยุดลง เมื่อนับตั้งแต่ให้นำเงินรู้ว่าแสดงถึงแก่ความตาย คือ วันที่ 1 มกราคม 2525 จนถึงวันที่ 1 มกราคม 2529 เป็นเวลาเกิน 1 ปี ขาดอายุความไปแล้ว ขอบที่มั่งซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันจะยกอายุความ 1 ปี ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 694 ที่บัญญัติว่า “นอกจากข้อต่อสู้ ซึ่งผู้ค้ำประกันมีต่อเจ้าหนี้ นั้น ท่านว่าผู้ค้ำประกันยังอาจยกข้อต่อสู้ทั้งหมด ซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ได้ด้วย” ทั้งนี้เพราะอายุความมรดกดังกล่าวเป็นข้อต่อสู้ของลูกหนี้เหมือนกัน ดังที่ได้ทำความเข้าใจมาแล้วว่า สัมก็ได้ชื่อว่าเป็นลูกหนี้ด้วยในส่วนที่ผูกพันกับทรัพย์สินอันเป็นมรดก อย่างไรก็ตามก็ตีมั่งกลับไม่ปฏิเสธการชำระหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว และได้เข้าชำระหนี้ให้นำเงินไป 50,000 บาท การกระทำของมั่งดังกล่าวย่อมมีผลให้มั่งสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่สัม ตามความในมาตรา 695 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ค้ำประกันซึ่งละเลยไม่ยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ขึ้นต่อเจ้าหนี้ นั้น ท่านว่าย่อมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ลูกหนี้เพียงเท่าที่ไม่ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้ว่ามิใช่ข้อต่อสู้เช่นนั้น และที่ไม่รู้นั้นมิได้เป็นเพราะความผิดของตนด้วย” ในท้ายที่สุดจึงสรุปได้ว่า

1. นำเงินไม่มีสิทธิเรียกให้สัมทนายทนายผู้รับมรดกของแสดงชำระหนี้ หากสัมยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ (ป.พ.พ.มาตรา 188 วรรค 1 และมาตรา 193)
2. นำเงินไม่มีสิทธิเรียกให้มั่งผู้ค้ำประกันรับผิดชอบต่อไป หากมั่งยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 694 ส่วนเงินจำนวน 50,000 บาท ที่มั่งชำระให้นำเงินไปแล้วเรียกคืนไม่ได้ (ป.พ.พ.มาตรา 188 วรรค 2)
3. มั่งไม่มีสิทธิไล่เบี้ยจากสัมในเงินจำนวน 50,000 บาท เพราะไม่ได้ยกข้อต่อสู้ของสัมเกี่ยวกับอายุความขึ้นต่อผู้นำเงิน ทำให้สิ้นสิทธิไล่เบี้ยตาม ป.พ.พ.มาตรา 695

ข้อ 17. غام (ก) เขียวส่งมอบรถยนต์คันหนึ่งฝากไว้กับดำ ดำตกลงเก็บรักษาไว้ โดยคิดค่าฝากวันละ 100 บาท สามวันต่อมา เขียวบอกดำว่าตนได้ขายรถยนต์คันนี้ให้เหลืองไปแล้ว และอีกเจ็ดวันเหลืองจะมาขอรับรถยนต์ไป ดำต้องส่งมอบให้เหลือง เพื่อไม่ให้เขียวเป็นฝ่ายผิดสัญญา ครั้นถึงกำหนดเหลืองจะมาจะรับรถยนต์ ดำขอให้ชำระค่าฝากจำนวน 1,100 บาทเสีย

ก่อน มิฉะนั้นตนจะใช้สิทธิยึดหน่วง เหลืออ้างว่าเขี้ยวเป็นผู้ต้องชำระและดำไม่มีสิทธิยึดหน่วง เพราะเขี้ยวได้สั่งดำไว้แล้ว ให้ท่านวินิจฉัยว่า ดำมีสิทธิยึดหน่วงหรือไม่ เพราะเหตุใด

(ข) สัมภาษณ์ที่ดินของตนแปลงหนึ่งไว้กับแสงเพื่อประกันหนี้ 200,000 บาท ต่อมาสัมจ้างให้สวยรับเหมารสร้างบ้านบนที่ดินแปลงนี้ราคา 300,000 บาท ซึ่งสวยได้ขอจดทะเบียนเป็นบุริมสิทธิไว้แล้ว ปรากฏว่าการก่อสร้างได้มีการดัดแปลงเพิ่มเติม ทำให้ราคาบ้านเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 400,000 บาท สัมไม่สามารถชำระหนี้ทั้งสองรายการถึงกำหนดชำระแล้วนี้ได้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า ระหว่างแสงกับสวยใครมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากบ้านและที่ดินแปลงนี้ได้ก่อนและบังคับอย่างไร

แนวคำตอบ (ก) ป.พ.พ.มาตรา 242 บัญญัติว่า “สิทธิยึดหน่วงอันใด....ไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนหรือให้ไว้ในเวลาส่งมอบทรัพย์สินนั้นก็ดี.....สิทธิยึดหน่วงเช่นนั้น ท่านให้ถือว่าหาไม่มีเลย”

การที่ดำรับฝากรถยนต์ของเขี้ยวโดยคิดค่าฝากทั้งหมด 1,100 บาท แต่เขี้ยวยังไม่ชำระตามกำหนดนั้น ดำมีสิทธิยึดหน่วงแล้วตาม มาตรา 241

การที่เหลืออ้างว่าดำไม่มีสิทธิยึดหน่วง เพราะเขี้ยวได้สั่งดำไว้แล้วว่า เขี้ยวได้ขายรถยนต์ให้เหลือไปแล้ว และเมื่อเหลือมาขอรับรถยนต์ดำต้องส่งมอบให้เหลือ เพื่อไม่ให้เขี้ยวเป็นฝ่ายผิดสัญญาข้ออ้างเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นคำสั่งที่เขี้ยวลูกหนี้ได้ให้ไว้กับดำ ซึ่งมาตรา 242 มีหลักว่า หากคำสั่งนั้นได้ให้ไว้ก่อนหรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินแล้ว เจ้าหนี้จะใช้สิทธิยึดหน่วง ซึ่งเป็นการขัดกับคำสั่งของลูกหนี้ไม่ได้ แต่ในกรณีนี้คำสั่งของเขี้ยวผู้เป็นลูกหนี้ได้ให้ไว้ภายหลังการส่งมอบรถยนต์ ดังนั้น ดำจึงมีสิทธิยึดหน่วงรถยนต์คันนั้นไว้

(ข) ป.พ.พ.มาตรา 286 วรรคแรกบัญญัติว่า “บุริมสิทธิในมูลจ้างทำของเป็นการทำงานทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์นั้น หากทำรายการประมาณราคาชั่วคราวไปบอกลงทะเบียนไว้ก่อนเริ่มลงมือทำการไซ้ บุริมสิทธิก็คงให้ผลต่อไป แต่ถ้าราคาที่แท้จริงนั้นต่ำกว่าราคาที่ได้ประมาณไว้ชั่วคราว ท่านว่าบุริมสิทธิในส่วนจำนวนที่ล้าอยู่นั้นหาไม่มี”

ป.พ.พ.มาตรา 287 บัญญัติว่า “บุริมสิทธิใดได้จดทะเบียนแล้ว ตามบทบัญญัติแห่งมาตราทั้งสองข้างบนนี้ บุริมสิทธินั้นท่านว่าอาจจะใช้ได้ก่อนสิทธิจำนอง”

สวยเป็นเจ้าหนี้มูลจ้างทำของฯ เมื่อจดทะเบียนไว้ 300,000 บาทแล้ว ก็เป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิในจำนวนเงิน 300,000 บาท อีก 100,000 บาท เป็นส่วนที่ล้าราคาเป็นเพียงหนี้สามัญ ไม่ใช่บุริมสิทธิตาม ป.พ.พ.มาตรา 286

เมื่อสวายเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิที่จดทะเบียนแล้ว แม้นจดทะเบียนหลังการจำหน่าย หากตนประสงค์จะบังคับชำระหนี้ก่อนแสวงเจ้าหนี้ผู้รับจำหน่าย ก็ย่อมกระทำได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 287

ข้อ 18. ถาม สิ่งเป็นลูกหนี้เสีย 50,000 บาท สิ่งได้ส่งมอบผ้าของตนตัวหนึ่ง ราคา 20,000 บาท และใบหุ้นของตนมูลค่า 20,000 บาท ไว้เป็นประกันหนี้ ต่อมาหนี้รายนี้ขาดอายุความ สิ่งไม่ต้องการชำระหนี้และได้ยกอายุความขึ้นต่อสู้ หลังจากนั้นผ้าตัวนี้ตกถูกออกมาตัวหนึ่งราคา 5,000 บาท และใบหุ้นมีเงินปันผล 5,000 บาท ให้ท่านวินิจฉัยว่า สิ่งมีสิทธิบังคับชำระหนี้รายนี้จากทรัพย์สินดังกล่าว (ราคาไม่เปลี่ยนแปลง) ได้หรือไม่ เพียงใด

แนวคำตอบ ป.พ.พ.มาตรา 761 บัญญัติว่า “ถ้ามิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญา หากมีดอกผลนิติบัญญัติยกจากทรัพย์สินนั้นอย่างไร ท่านให้ผู้รับจำหน่ายจัดสรรใช้เป็นค่าดอกเบี้ยอันค้างชำระก่อนและถ้าไม่มีดอกเบี้ยค้างชำระ ท่านให้จัดสรรใช้ต้นเงินแห่งหนี้อันได้จำหน่ายทรัพย์สินเป็นประกันนั้น”

ป.พ.พ.มาตรา 767 วรรค 2 บัญญัติว่า “ถ้าได้เงินน้อยกว่าจำนวนค้างชำระท่านว่าลูกหนี้ก็ยังคงต้องรับใช้ในส่วนที่ขาดอยู่นั้น”

ป.พ.พ.มาตรา 769 (1) บัญญัติว่า “อันจำหน่ายอรรถบังคับสิ้นไป เมื่อหนี้ซึ่งจำหน่ายเป็นประกันอยู่นั้นระงับสิ้นไป เพราะเหตุประการอื่นมิใช่เพราะอายุความ”

สิ่งมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำหน่ายเป็นประกันและ จากดอกผลนิติบัญญัติได้ตาม มาตรา 769 (1) ซึ่งให้สิทธิแก่เจ้าหนี้สามารถบังคับตามสัญญาจำหน่ายได้แม้สิทธิเรียกร้องจะขาดอายุความแล้ว

สิ่งมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากเงินปันผลซึ่งเป็นดอกผลนิติบัญญัติเท่านั้นส่วนลูกผ้าเป็นดอกผลธรรมดาบังคับไม่ได้ ตามหลักใน มาตรา 761

สิ่งบังคับจากแม่ผ้า 20,000 บาท ใบหุ้น 20,000 เงินปันผล 5,000 บาท รวมทั้งหมด 45,000 บาท

ส่วนที่ค้างชำระอีก 5,000 บาท สิ่งจะบังคับอีกไม่ได้ เพราะเป็นหนี้ที่ขาดอายุความและลูกหนี้ยกอายุความขึ้นต่อสู้ จึงไม่เป็นไปตาม มาตรา 767 วรรค 2 ที่บัญญัติให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบหนี้ที่ค้างชำระซึ่งใช้ได้กับกรณีที่ยังไม่ขาดอายุความ

ข้อ 19. ถาม เชี่ยวภูเงินแดง 100,000 บาท โดยเชียวและขาวนำที่ดินของตนคนละแปลง จดทะเบียนจดทะเบียนจำหน่ายเป็นประกันการชำระหนี้ สัญญาจำหน่ายไม่มีข้อตกลงให้เอาทรัพย์สินอื่น

นอกจากทรัพย์สินที่จำนองชำระหนี้ อีก ต่อมาเขี้ยวไม่ชำระหนี้ แดงจึงฟ้องเขี้ยวและชาวให้ชำระหนี้ และบังคับจำนอง แดงชนะคดีนำยึดทรัพย์สินจำนองทั้งหมดขายทอดตลาดได้เงินชำระหนี้ เพียง 80,000 บาท หนี้ยังขาดอยู่ 20,000 บาท เช่นนี้แดงจะขอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของเขี้ยวและชาวมา ขายทอดตลาดชำระหนี้ อีกได้หรือไม่

แนวคำตอบ ตามปัญหาเป็นเรื่องผลภายหลังการบังคับจำนอง มีหลักกฎหมายดังนี้

ถ้าเอาทรัพย์สินจำนองหลุด และราคาทรัพย์สินนั้นมีประมาณต่ำกว่าจำนวนเงิน ที่ค้างชำระ ก็นอยู่ หรือถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้ได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวน เงินที่ค้างชำระกันอยู่นั้น เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใดลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 733)

จากอุทธรณ์นี้แยกพิจารณา 2 กรณี

กรณีที่หนึ่ง **ทรัพย์สินอื่นของเขี้ยว** เขี้ยวซึ่งเป็นลูกหนี้ประธานและนำที่ดินของตนเองจำนอง ไว้ด้วย เมื่อมีการฟ้องบังคับจำนอง ด้วยการเอาทรัพย์สินที่จำนองเป็นประกันหนี้ออกขายทอด ตลาดใช้หนี้แล้ว ได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่เป็นหนี้กันอยู่ และในสัญญาจำนองไม่มีข้อตกลงให้ เอาทรัพย์สินอื่นนอกจากทรัพย์สินที่จำนองชำระหนี้ได้อีก เมื่อเงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใด เขี้ยวลูกหนี้ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินจำนวนนั้น ทั้งนี้ตามหลักกฎหมายข้างต้น

ดังนั้น แดงจะขอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของเขี้ยวมาขายทอดตลาดชำระหนี้ อีกไม่ได้

กรณีที่สอง **ทรัพย์สินอื่นของชาว** หลักกฎหมาย ข้างต้น มิได้เกี่ยวข้องกับชาวเพราะ ชาวเป็นผู้จำนองประกันหนี้ของบุคคลอื่นจะต้องชำระ ชาวยอมรับผิดชอบไม่เกินราคาทรัพย์สินที่ตนนำมา จำนองเป็นประกันเท่านั้นไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินอื่นของชาว

ดังนั้น แดงจะขอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของชาว มาขายทอดตลาดชำระหนี้ อีกไม่ได้

ข้อ 20. ตาม ในวันที่ 1 สิงหาคม 2528 คมเป็นหนี้เข้ม 100,000 บาท กำหนดชำระในวันที่ 2 มกราคม 2529 แผลกเป็นผู้ค้ำประกันหนี้รายนี้ คมได้ออกเช็คลงวันที่ 2 มกราคม 2529 จำนวน 100,000 บาท ให้เข้มไว้เพื่อให้เข้มนำไปขึ้นเงินชำระหนี้ตามกำหนด ต่อมากมทราบว่าตนไม่มี เงินจ่ายตามเช็คในวันที่ 2 มกราคม 2529 แน่นอน จึงติดต่อขอเปลี่ยนเช็ค โดยคมออกเช็คใบใหม่ลง วันที่ 31 มกราคม 2529 ให้เข้มไว้แทน เมื่อถึงวันที่ 31 มกราคม 2529 คมไม่มีเงินจ่ายตาม เช็ค เข้มจึงเรียกให้แผลกชำระหนี้แทน แผลกอ้างว่าตนหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เพราะการที่ เข้มยอมรับเช็คใบที่ลงวันที่ 31 มกราคม 2529 แทนใบที่ลงวันที่ 2 มกราคม 2529 เป็นการผ่อนเวลา โดยที่ตนไม่ได้ตกลงด้วย ให้ท่านวินิจฉัยว่า แผลกต้องรับผิดชอบหนี้รายนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ ป.พ.พ.มาตรา 700 บัญญัติว่า “ถ้าคู่ประกันหนี้ อันจะต้องชำระ
ณ เวลาที่กำหนดแน่นอนและเจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ไซ้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันยอมหลุดพ้น
จากความรับผิด

แต่ถ้าผู้ค้ำประกันได้ตกลงด้วยในการผ่อนเวลา ท่านว่าผู้ค้ำประกันหาหลุดพ้นจากความ
รับผิดไม่”

แปลงเป็นผู้ค้ำประกันชั้นต้นไม่ใช่ผู้ค้ำประกันหนี้การเงินตามเช็ค

กำหนดเวลาชำระหนี้ชั้นต้น คือวันที่ 2 มกราคม 2529 การที่เข้มยอมให้คมเปลี่ยนเช็ค
และเปลี่ยนวันที่ล่วงหน้าตามเช็ค ไม่ทำให้กำหนดเวลาชำระหนี้ชั้นต้นเปลี่ยนแปลงแต่อย่างไร
จึงไม่เป็นการผ่อนเวลาตาม มาตรา 700 แปลงผู้ค้ำประกันจะอ้างว่าตนหลุดพ้นไม่ได้ แม้นไม่ได้
ตกลงด้วยในการเปลี่ยนแปลงเช็ค

ปัญหานี้เทียบเคียงกับฎีกาที่ 315/05